

Pravilno spoznanje

Način reševanja manjšinskega vprašanja v Avstriji je že vsa leta vzbujal veliko zanimanje tudi izven naše države. To zanimanje se je še bistveno stopnjevalo, ko je bila leta 1955 podpisana državna pogodba, ki s členom 7 nalaga Avstriji glede manjšin še posebne obveznosti. Kajti s tem trenutkom zaščita manjšin ni več ostala le notranja zadeva Avstrije same, marveč je dobila značaj mednarodnega problema, ker so vse države, ki so državno pogodbo podpisale oziroma ratificirale, s tem aktom dobile ne samo pravico marveč tudi dolžnost, da po potrebi intervenirajo v interesu izvajanja prevzetih meddržavnih pogodbenih določil.

Ena izmed držav, ki so pristopile k avstrijski državnii pogodbi, je Jugoslavija, za katero meddržavne pogodbe pač niso le kos papirja, marveč jih jemlje resno in stremi za tem, da se tudi dosledno izvajajo po črki in duhu. Zato je popolnoma razumljivo, da pričajo zadnjih dogodkov na Koroškem, ki so v očitnem nasprotju z določili člena 7, ni mogla molčati. ampak je nasprotno v smislu pravic in dolžnosti kot sopodpisnica opozorila avstrijsko vlado na dejstva, katera so v protislovju z obveznostmi, ki jih je Avstrija prevzela z državno pogodbo. Torej je storila samo svojo dolžnost ter se poslužila le svoje pravice in je zelo čudno, da so gotovi krogi pri nas na ta njen korak odgovorili z besnimi izpadi ter očitki, da se Jugoslavija vmešča v notranje zadeve Avstrije.

Divji gonji tistega dela tiska, ki je iz določenih namenov že vsa leta smatral za svojo prvenstveno nalogo, da s hujškanjem proti Jugoslaviji torpedira razvijanje in poglobljanje dobrososedskih ter prijateljskih odnosov med obema sosednjima državama, se niti ne čudimo. Tudi značilno „naključje“, da je katoliška prosveta (Katholisches Bildungswerk) ravno ta čas izkoristila za protijugoslovansko hujškaško predavanje begunca Sučevića ter v ta namen izbrala prav dvojezično ozemlje, nas ni toliko presenetilo. Pač pa se je treba čuditi, da so v tej zvezi zapadli v hujškaški ton tudi krogi, ki so doslej le nekoliko bolj pozitivno ocenjevali zblizanje med Avstrijo in Jugoslavijo.

Najbolj pa se je vsekakor treba čuditi dejstvu, da so celo uradni predstavniki in člani vlade skušali prikazovati korak jugoslovanske vlade kot vmešavanje v notranje zadeve Avstrije. Zlasti od zunanjega ministra Figla bi lahko pričakovali, da se ne bo posluževal tako neresnih izgovorov in vlada na Dunaju si gotovo ne dela čast in ugled, če misli, da bo z navadnim negiranjem tehtnih argumentov države-sopodpisnice mednarodne pogodbe napravila iz sveta utemeljene očitke, ki so bili pravni naslovljeni zaradi neizvajanja določil državne pogodbe, torej meddržavnega sporazuma.

Sicer nihče — tudi Jugoslavija ne! — ne zanika, da je šolstvo načelno notranje vprašanje vsake države. Pač pa je treba upoštevati, da je pri vprašanju šolstva na Koroškem stvar bistveno drugačna: šolsko vprašanje na Koroškem je urejeno z mednarodno pogodbo, s katero je Avstrija prevzela določene obveznosti, med katerimi je tudi obveznost, da bo zajamčila pravice in obstoj narodne manjšine ter prepovedala šovinistične organizacije, katerih delovanje je usmerjeno proti manjšini in njenim pravicam. Pogodki zadnjih tednov in mesecev pa so pokazali, da se Avstrija ni v potrebni meri zavedala teh obveznosti, marveč je mirno dopuščala očitno kršenje določil državne pogodbe.

Če to kršenje določil državne pogodbe upravičeno zaskrbuje tudi javnost in uradne kroge Jugoslavije, je samo razumljivo. Zato v Beogradu poudarjajo, da tako zadržanje ne more ostati brez posledic za jugoslovansko-avstrijske odnose. Saj so tudi avstrijski predstavniki ob vsakem ukrepu Italije proti avstrijski manjšini na Južnem Tirolskem opozarjali na nevarnosti poslabšanja odnosov med Avstrijo in Italijo, vendar nihče ni trdil, da se Avstrija zaradi tega vmešava v notranje zadeve Italije. Ali ni to potem dvojna morala, ki nikakor ne more služiti uspešnemu razvijanju odnosov med državami.

Nezdržnosti svoje argumentacije so se, kakor izgleda, končno zavedali tudi v uradnih krogih na Dunaju. Izjave posameznih poslancev med proračunsko razpravo v parlamentu in posebno besede ministra Drimmla

Minister za pouk dr. Drimmel:

Razmere na koroških šolah bo treba pregledati

Ko so med proračunsko razpravo v parlamentu obravnavali vprašanje šolstva, je prišlo tudi do izmenjave misli glede manjšinskega šolstva na Koroškem. Pri tem se je tako v vrstah poslancev kakor tudi pri članih vlade pokazala sumljiva negotovost glede načelnega vprašanja, v koliko vplivajo na ta problem tudi državopolitični odnosno zunanje-politični momenti. Nekateri poslanci in posebno minister za pouk dr. Drimmel niso mogli zamolčati dejstva, da je dosednji način reševanja manjšinskega vprašanja napravil Avstrijo v zelo kočljiv zunanje-politični položaj, ker je Jugoslavija že v dveh notah opozorila avstrijsko vlado na nevzdržne razmere na Koroškem, ki so v očitnem nasprotju z obveznostmi, ki jih je Avstrija prevzela z državno pogodbo.

Pri vsem varovanju avstrijskega stališča — je dejal minister Drimmel — pa ne smemo pozabiti, da je Avstrija edina dežela tostran železne zaves, v kateri živijo manjšine slovanskega porekla. Za Avstrijo, Evropo in ves svobodni svet je dobro, da se Avstrija z ozirom na te manjšine zadržita tako, da bo njeno zadržanje odstran železne zaves zažarelo kot svetilnik v temni noči. (Če je minister Drimmel že govoril o železni zavesi, potem pač ne bi smel prezreti dejstva, da biva močna slovanska odnosno jugoslovanska manjšina tudi v sosednji Italiji, katera se je že vedno prištevala med »svobodne« države in so ji ta položaj priznavali tudi tisti, ki si samovoljno lastijo pravico, deliti svet na dva tabora.)

Praznovanje 40-letnice republike

Je ÖVP proti republiški ureditvi Avstrije?

40. letnico rojstva avstrijske republike so to sredo slovesno praznovali poleg Dunaja tudi v nekaterih zveznih deželah — na Koroškem, Solnograškem in Nižnjem Avstrijskem — kjer so se deželni zbori sestali k slavnostnim sejam. Zvezni prezident dr. Schärff je ob prazniku govoril po televiziji in posebno naglasil potrebo po sodelovanju ter medsebojnem razumevanju, ker je že zgodovina republike pokazala, da se je naša domovina uspešno razvijala le takrat, kadar sta vladali pripravljenost na sporazumevanje ter medsebojna dobra volja. V podobnem smislu sta govorila tudi predsednik koroškega deželnega zbora Sereinigg v Celovcu ter vicekancler dr. Pittermann na Dunaju.

Vendar so potekale letošnje proslave 40-letnice republike v zelo čudnem ozračju: vodstvo ÖVP se je namreč odločilo, da se praznovanja vzdrži. Tako je po krivdi ÖVP odpadla proslava v parlamentu

kažejo, da je prodrlo spoznanje, da reševanje manjšinskega problema le ni izključno notranja zadeva Avstrije, marveč je tesno povezano tudi z zunanje-političnimi vidiki, ker je manjšinski problem pač neločljivo povezan z državno pogodbo. To mnenje je zastopal tudi deželni glavar Wedenig v svojem govoru ob otvoritvi nove šole pri Božjem grobu, ko je dejal: Šolsko vprašanje na Koroškem je po državni pogodbi mednarodna zadeva. Ker je Avstrija pogodbo podpisala, zato je tudi dolžna, da jo izvede. Če se tega ne bomo držali, se bo nekdo pritožil in potem ne bodo sodniki Avstrijci, marveč vse tiste države, ki so pogodbo podpisale in ratificirale!

To spoznanje nas navdaja z upanjem, da se bo Avstrija končno le z večjim čutom odgovornosti — tudi pred svetovno javnostjo! — lotila reševanja manjšinskega problema ter v smislu pravičnosti in širokogrudnosti uresničila člen 7 državne pogodbe v celoti. Potem bo njen odnos do manjšin res lahko zažarel, kakor je dejal minister Drimmel, „kot svetilnik v temni noči“.

Mnogo bolj zanimiva pa je Drimmelova izjava zato, ker je nedvoumno priznal, da igrajo pri manjšinskem vprašanju in konkretno pri vprašanju manjšinskega šolstva na Koroškem važno vlogo tudi zunanje-politični videzi. V tej zvezi je vsekakor treba pozdraviti njegovo izjavo da »nikdar ne bo stal na strani ekstremistov, marveč se bo pri tem vprašanju pridružil vsem tistim silam, ki se bodo ne glede na poreklo trudili na Koroškem doseči vzdušje miru in stvarnosti pri reševanju tega problema«. Zato pa je toliko manj razumljivo njegovo mnenje, da je bila na Koroškem že dosežena »faktična rešitev« in bo za ministrstvo za pouk »morda potrebno«, da se v doglednem času prepriča o tem, kaj se dogaja na dvojezičnih šolah. Ne pričakujte od ministra za pouk — je dejal dr. Drimmel — da bo v kočljivem položaju posegel vmes z vrtnimi škarpami ter z drastičnimi ukrepi motil tu in tam s trudom doseženi red.

Od pristojnega ministra bi vsekakor pričakovali, da bo bolje poučen o dejanskem položaju na Koroškem, da ne bo stanje, ki je bilo doseženo s protiučustavnimi ukrepi ter vsestranskim nasiljem, imenoval »faktično rešitev« in »s trudom dosežen red«. Pač pa pozdravljamo njegovo odločitev, da bo ministrstvo za pouk pregledalo razmere v koroškem šolstvu, ker smo prepričani, da bo ta pregled nedvoumno pokazal, da sedanje stanje ni »rešitev«, marveč sad pritiska in nasilja, ki je nevzdržna obremenitev za nadaljnji razvoj v deželi. Zlasti pa bo taka inšpekcija, če

bo izvedena res objektivno in pravično, ponovno potrdila naše mnenje, da je za koroške razmere najbolj primerna in edino pravična rešitev v obliki dvojezične šole, o kateri je po izjavi ÖVP-poslanca dr. Weissmanna tudi minister dr. Drimmel mnenja, da ne zmanjšuje učnega uspeha, kakor so nasprotno skušali dokazovati nacionalistični hujškači med akcijo za odjavo od slovenskega pouka.

Vsekakor je minister Drimmel s svojo izjavo odločno zavrnil nacionalistične huj-

Pravo ozadje „pravice staršev“

Da nacionalističnim hujškačem — posebno v vrstah ÖVP — pri njihovi zahtevi po »praviči staršev« dejansko ni šlo za demokratično reševanje šolskega vprašanja na Koroškem, smo že ponovno ugotovili in opozarjali, da se za to zahtevo skrivajo čisto drugačni nameni. Te naše ugotovitve je v polni meri potrdil tudi minister Drimmel, ko je zadnjo nedeljo govoril na zborovanju avstrijskega združenja katoliških staršev.

»Prav zdaj — je dobesečno dejal minister Drimmel — je pravica staršev doživela veliko zmago in sicer v narodnostnem boju na Koroškem. To mora biti vzpodbuda za katoliške starše...« Bolj jasno ne bi mogel razkriti pravo ozadje ter razgaliti vso zlaganost nacionalistične gonje proti dvojezični šoli, saj je nedvoumno povedal, da pomeni »pravica staršev« v resnici na Koroškem »narodnostni boj«, v celi Avstriji pa »boj za konfesionalne šole«.

skače in ekstremiste, poleg tega pa izpodbil njihove argumente, ki se jih poslužujejo v gonji proti dvojezični šoli in proti slovenski manjšini ter njenim pravicam sploh. Zato pričakujemo, da se pri inšpekciji položaja na dvojezičnih šolah ne bo opiral na mnenje raznih Mayerhoferjev in Einspielerjev, marveč bo pregled izvedel po načelih objektivnosti in pravičnosti. Potem bo moral spoznati, da sedanja »rešitev« ni in ne more biti rešitev, kajti pravična rešitev in dosledna izvedba člena 7 ne more biti v krafcenju še tistih borih pravic, ki jih je manjšina že uživala, ampak samo v zagotovitvi popolne vsestranske enakopravnosti in v razmerah, ko bodo dani pogoji za razumevanje in spoštovanje ter mirno sožitje med obema narodoma v deželi.

SPZ za Tržaško odločno zahteva izvajanje manjšinskih določil

Na nedeljskem občnem zboru Slovenske prosvetne zveze za Tržaško, ki združuje 17 prosvetnih društev iz Trsta in okolice, je prišla do izraza odločna zahteva tržaških Slovencev, da mora Italija izvajati določila posebnega statuta londonskega sporazuma z dne 5. oktobra 1954 in določila italijanske ustave, ki govore o manjšinskih pravicah, katerih pa Italija doslej ne priznava. Predsednik SPZ prof. dr. A. Budal je v svojem govoru med drugim dejal: »SPZ se zaveda, da je ljudskoprosvetno delo temeljne važnosti za nadaljnji razvoj ljudske prosvete med tržaškimi Slovenci... Čeprav ozračje, v katerem živi slovenska skupnost zadnja leta, ni prav nič naklonjeno utrjevanju narodne zavesti, bo vendar treba iskati poti za utrjevanje te zavesti.

Večkrat ugotavljamo, da so v italijanski ustavi in v določbah londonske spomenice teoretično dani vsi pogoji za uspeh in razvoj slovenske prosvete na tržaškem ozemlju, da pa se v praksi še zmeraj srečujejo pogoste vsakovrstne ovire, ki bi jih v resnici ne smelo biti. Da se to stanje izboljša in po možnosti odpravi,

to bi morala biti stalna skrb vse tržaške slovenske skupnosti. V tem pripada naši manjšini važna naloga samovzgoje, da bo zavestno in vztrajno stopala po poti svojega človeškega dostojanstva v duhu mirnega sožitja z večinskim narodom — sožitja in življenja, ne propadanja in izumiranja...«

Na svojem občnem zboru so delegati z vsega tržaškega ozemlja pretresali važne probleme društvenega življenja in v živahnih debatah prišli do važnih sklepov, ki bodo Slovence na Tržaškem vodili do pozitivne društvenega življenja in tako do okrepitev borbe za dokončno zmago pravične borbe za najosnovnejše narodnostne pravice in svoboden razmah slovenske kulturne dejavnosti.

Občni zbor SPZ za Tržaško je sprejel ob svojem zasedanju številne pozdravne brzojavke, med njimi tudi pozdrave Slovenske prosvetne zveze iz Celovca. Izvoljeno je bilo tudi novo vodstvo zveze, ki mu bosta tudi v bodoče načelovala kot predsednik prof. dr. A. Budal in kot tajnik Edvin Švab. SPZ je najmočnejša slovenska prosvetna organizacija na Tržaškem.

Mnenje drugih:

Krivični odlok deželnega glavarja Wedeniga proti obveznemu učenju slovenščine in nemščine na mešanem ozemlju Koroške še vedno napolnjuje z globokim ogorčenjem vse Slovence in Jugoslovane, kjerkoli prebivajo. Posebno jih navdaja z jezo, ko berejo, kakšnih sredstev se nemški nacionalisti poslužujejo, da bi slovenske starše pripravili do tega, da izbržejo svoje otroke iz slovenskega pouka. V Kapli na Dravi, Šentjanžu, Bistrici in drugod so državni nameščenci, med njimi orožniki, grozili Slovincem, da bodo izgnani iz Avstrije, kot se je godilo pod Hitlerjem, če ne podpišejo prošnje za izbris dece. Delavcem so pretili z odpustom iz služb. In tako se je zgodilo, da se je le 17 odstotkov staršev upalo obdržati svojo deco v dvojezičnih šolah... Zoper zatiranje koroških Slovincem je izročila na Dunaju protest tudi jugoslovanska vlada, ki je te dni protest obnovila. Za to ima pravico in dolžnost kot sopodpisnica mirovne pogodbe z Avstrijo.

»Novi list«, 6. 11. 1958, Trst

Trditve, da pomeni jugoslovanska nota avstrijski vladi vmešavanje v notranje zadeve, je popolnoma neumestna, ker tu ne gre za vmešavanje v notranje zadeve Avstrije, temveč za pravico in dolžnost Jugoslavije, ki je podpisala avstrijsko državno pogodbo in zato zahteva spoštovanje njenih določil. Poleg tega je Jugoslavija upravičeno zaskrbljena zaradi delovanja šovinističnih organizacij, katerih delovanje je usmerjeno tudi proti Jugoslaviji. Jugoslavija je vedno želela in izvajala politiko dobrih sosedskih odnosov z Avstrijo. Toda za vzdrževanje takih odnosov je poleg ostalih pogojev važno tudi razpoloženje ljudstva z obeh strani meje. To razpoloženje pa se je pokvarilo z nedavnimi ukrepi koroške deželne vlade.

»Politika«, 6. 11. 1958, Beograd

Schon vor fast einem Jahr hat das slowenische Kulturministerium dem Kärntner Landesschulrat in Klagenfurt eine Sammlung slowenischer Bücher, insbesondere Werke von slowenischen Klassikern, mit der Bitte übermittelt, sie als Geschenk dem slowenischen Gymnasium zu übergeben. Die Bücher mussten wieder nach Assling zurück, da der Landesschulrat sich nicht zuständig erklärt. Er verwies die Spender an das Unterrichtsministerium. Auch in Wien war vorerst niemand zuständig. Aber nun sollen die Bücher, die wieder nach Klagenfurt kamen, doch ihrem Bestimmungszweck zugeführt werden. Zuerst mussten sie natürlich auf ihre Brauchbarkeit geprüft werden. Und diese Prüfung wurde dem — windischen Professor Dr. Einspieler übertragen. Das ist mehr als eine Infamie, wenn man dem Lehrkörper am slowenischen Gymnasium, allen voran dem bekannten schwarzen Direktor Tischler, wegen ihres Bekenntnisses zum slowenischen Volkstum derart misstraut, dass man nicht sie, sondern einen Aussenstehenden mit der Prüfung der Bücher betraut und sozusagen zum Zensor über das slowenische Gymnasium macht. Dazu noch einen, der es sich zur Lebensaufgabe gemacht hat, einen Kampf gegen die slowenische Schule in Kärnten zu führen.

»Volkswille«, 7. 11. 1958, Celovec

Namesto, da bi šola dala otrokom osnovno vzgojo v materinščini, priznava sedanja ureditev slovenski jezik samo kot sredstvo za kar najhitrejšo priučitev nemščine in še to samo v ustnem občevarju. Pisane slovenske besede otrok ne sme dobiti pred oči. Prvi namen šole po tej ureditvi ni enakopravna vzgoja otrok obeh narodnosti v medsebojnem razumevanju, marveč kar najhitrejšo ponemčevanje slovenskih učencev, katerih starši se germanizacijskemu pritisku ne morejo upirati. Čisto pravilno ugotavlja glasilo meščanske Ljudske stranke: »To je ureditev, kakršno poznamo že iz organizacije nekdanjih utrakvističnih šol.« To je utrakvistična ponemčevalnica v novi izdaji.

»Slovenski poročevalec«, 6. 11. 1958, Ljubljana

Wie man hört, gilt die neue Regelung ab 1. November 1958. Die Generalanweisung für den Lehrer lautet: »Es ist Vorsorge zu treffen, dass jedes deutsch und slowenisch sprechende Kind das Lehrziel erreicht.« Weiterhin scheint folgende Anweisung notwendig zu sein: »Der gesamte Unterricht für die abgemeldeten Schüler wird von der ersten bis einschliesslich der dritten Schulstufe nur in der deutschen Sprache erteilt, wobei für jene Schüler, die die deutsche Sprache nicht oder nur mangelhaft beherrschen, die dem Kind eigene Mundart mündlich vermittelnd anzuwenden ist.« Das ist eine Regelung, welche wir schon aus der Organisation der seinerzeitigen utrakvistischen Schule kennen.

»Volkzeitung«, 1. 11. 1958, Celovec

Poleg tega je avstrijski tisk široko razpravljal o albanskih in bolgarskih napadih proti Jugoslaviji, medtem ko je mnogo manj prostora porabil za jugoslovanske odgovore na te napade. Po vsem tem je vprašanje, ali ne bodo nestrinjanja in razlike v stališčih odrinila osnovne skupne koristi Avstrije in Jugoslavije,

Naša pesem — izraz naših čustev

Pevski zbori z Gur so prepevali Podjunčanom na koncertih v Železni Kapli in Dobrli vasi

Ko so združeni moški zbori iz Podjun e pod vodstvom pevovodje Foltija Hartmana pred nedavnim nastopili na uspešnih koncertih ob Baškem in Vrbskem jezeru, je bila splošno izražena želja, da bi priredili še več takih srečanj, pri katerih se goji in pogloblja spoznavanje in prijateljstvo med prebivalci vseh dolin južne Koroške. Tej želji je Slovenska prosvetna zveza ustregla že minulo nedeljo, ko je v Železni Kapli in Dobrli vasi priredila koncerte, na katerih so pod vodstvom Pavleta Kernjaka nastopili združeni moški in mešani zbori slovenskih prosvetnih društev iz Loge vasi, Bilčovsa, Kotmare vasi in R adiš.

Bil je pravi jesenski dan, ko so se dopoldne zbirali ljudje v moderni kinodvorani v Železni Kapli, kjer je v pozdrav gostom z Gur kapelški moški zbor pod vodstvom Vladimira Prušnika zapel Prešernovo »Zdravljico«; šele popoldne, ko je bilo zbrano občinstvo v dvorani dobrlavškega Narodnega doma, katerega oder so krasili grbi SPD »Srce«, mesta Dobrla vas ter Koroške, so sončni žarki plaho prodrli skozi jesensko meglo. Na obeh prireditvah se je zbralo res lepo število poslušalcev, ki so prišli tudi iz oddaljenih krajev širne Podjune, da slišijo in uživajo ob prepevanju pevke (predstavile so se v slikovitih narodnih nošah) in pevcev z Gur. Za mnoge je bil to pravi praznik, saj veljamo koroški Slovenci za posebne ljubitelje petja in nam je naša pesem poleg materne govornice največji zaklad.

Zato je podpredsednik SPZ Janko Ogris v svojem nagovoru tudi največ govoril o pesmi, o tistem zakladu, katerega so čuvali in gojili že naši davni predniki, ki so ga nam izročili v zvesto varstvo, da ga čuvamo in ohranimo ter posredujemo dalje bodočim rodovom. Pesem je nekaj vzvišenega — je dejal — saj izraža najgloblja čustva, zato more moč petja razumeti le tisti, ki je dobrega in poštenega srca. Naša mila domača koroška pesem, v kateri naš človek izpoveduje vse, kar čuti, je splošno priljubljena daleč po svetu. Ali ni potem zločin, če jo kdo zavrže, če zataji svojo govorico? Ali ni naša domača slovenska beseda vredna, da jo spoštujemo in ljubimo? Zato je grešno, če človek sam zataji svoj narod in zločin je, če to dela po volji drugih. Že naši predniki so se morali boriti za obstoj in ohranitev naroda, pesmi in besede in tudi nam ta borba ni bila prihranjena. Posebno današnja doba nam kaže, kam je privedlo sovraštvo med ljudmi in narodi. Bil je čas, ko so nam prepovedali govoriti v materini govornici, toda z istimi nameni delajo tudi danes, ko nam spet hočejo vzeti našo besedo in pesem, ko nam hočejo vzeti možnost, da bi se materno govorico učili tudi v šoli.

Govoreč o gonji proti dvojezični šoli ter o odloku deželnega šolskega sveta je govornik med drugim dejal:

Vprašam vas, koliko se jih je res po lastni volji odjavilo od slovenskega po-
(Nadaljevanje na 8. strani)

Nadaljnji dvig življenjske ravni v Jugoslaviji

Osnutek družbenega načrta za leto 1959 sprejet

Pretekli teden je Zvezni izvršni svet v Beogradu sprejel predlog zveznega družbenega načrta za leto 1959. Predlog predvideva za leto 1959 dvig nacionalnega dohodka za 11,7 % oziroma 10,3 % na prebivalca. Dalje je predvideno, da se bo proizvodnja v kmetijstvu dvignila za 20,7 %, v industriji za 11 %, v prometu za 6,5 % itd. Povprečno povečanje produktivnosti v industriji in rudarstvu naj bi znašalo 6,5 %. Vzporedno s tem pa je predviden za prihodnje leto dvig življenjskega standarda delavcev in uslužbencev. Osebnna potrošnja se mora povečati skupno za 6,2 % oziroma 5 % po prebivalcu, kolikor se morajo tudi povečati plače.

Osnutek zveznega družbenega načrta predvideva tudi 110 milijard dinarjev za izgradnjo objektov družbenega standarda. Od tega odpade samo za stanovanjsko gradnjo 66 milijard dinarjev, kar je za

12 odstotkov več kakor letos. Znatne vloge so predvidene tudi za šolstvo in zdravstvo.

Predvideno je nadalje, da se bo skupni obseg izvoza povečal za 13,4 %, uvoz pa bo v prihodnjem letu počasneje naraščal, da bi na ta način znižali deficit plačilne bilance.

Pri investicijah je predvideno dokončanje začetih in začetek nekaterih novih objektov, ki so potrebni za uresničenje proizvodnih nalog petletnega načrta. V letu 1959 so predvidene skupne bruto družbene investicije v osnovne sklade v znesku 566 milijard dinarjev, od tega bo 120 milijard potrošenih za negospodarske investicije. Znatna sredstva so predvidena za nadaljnji dvig gospodarsko nezadostno razvitih področij v LR Makedoniji, LR Črni gori in v avtonomni kosovsko-metohijski oblasti.

Rekordni hektarski donos koroze v Jugoslaviji

Letos so jugoslovanski strokovnjaki z natančnimi računi in meritvami ugotovili največji hektarski donos koroze. In sicer so ugotovili, da je na posestvu Besni Fok pri Beogradu koroza tako dobro uspela, da so je na hektar površine pridelali kar

198,48 stota (19.848 kg zrnja). Ni znano, da bi kje na svetu kdajkoli dosegli večji pridelek. Po prvotnih cenitvah je znašal hektarski donos 180 stotov, končno pa so ugotovili še precej višji pridelek.

Vse pogoje za izredni pridelek na tem zemljišču so pripravili strokovnjaki. Njivo so pognojili s 50 tonami gnoj in 2200 kilogrami gnojil. Ročno so posadili dve ameriški pozni sorti hibridne koroze. Odločili so se za gostoto po 66.000 do 70.000 rastlin na 1 ha. Koroza so med rastjo štirikrat zalivali.

Strokovnjaki so izračunali, da pridelovalni stroški za 1 kg koroze znašajo samo 12,65 dinarja, torej niti en šiling, skupaj 25.000 dinarjev, medtem ko je ves pridelek vreden 600.000 dinarjev. V to vsoto ni všteta koruzna slama. Jugoslavija ima za prihodnje leto v načrtu, da zasaди 700.000 ha zemlje s hibridno korožo. S tem bo ta koroza zavzela 27 odstotkov korozišč v državi. Računajo, da bo povprečni hektarski donos znašal 48 stotov, kar pomeni, da bo vsega pridelka 3.300.000 ton.

se tedaj prav tako ponašali s svojo »velikodušnostjo« in »pravičnostjo« do koroških Slovincem in uradno zahtevali uveljavljenje dvojezičnega pouka. Tudi avstrijski socialisti so se v tem smislu trkali na prsi. Vse to pa le do tedaj, dokler niso svojega cilja dosegli. Ko pa je bila zadeva rešena, so ponovno prišle na površje njih nacionalistične tendence, ki ne izhajajo le iz dobe Adolfa Hitlerja, ampak še iz dobe Franca Jožefa in še od prej.

»Primorski dnevnik«, 8. 11. 1958, Trst

PO ŠIRNEM SVETU

Kairo. — Vladi Združene arabske republike in Sudana sta začeli uvodne razgovore o rešitvi obstoječih spornih vprašanj, v prvi vrsti problema nilske vode, izgradnje Assuanskega jezua in primerne odškodnine Sudana ter vprašanja mej in trgovine. V tem smislu sta se v New Yorku začela pogovarjati zunanja ministra obeh držav.

New York. — Sovjetska vlada je pozvala Generalno skupščino OZN, naj priporoči vsem članicam sklenitev sporazuma, po katerem bi bilo prepovedano uporabljati vesolje za izstreljevanje vojaških izstrelkov. Resolucija zahteva tudi ustanovitev organa OZN, ki bi zagotovil mednarodno sodelovanje pri pro- učevanju vesoljstva izven meja zemeljskega ozračja.

Pariz. — Predsednik začasne alžirske vlade Abas je izjavil, da bo njegova vlada storila vse, da bi olajšala razgovore s Francijo. Dejal je, da bo do teh razgovorov prej ali slej prišlo. Ni pa pričakovati, da bi FIN po štirih letih vojne odstopila od svojih političnih ciljev. Abas je dejal, da bo alžirsko vprašanje rešeno šele po večmesečnih razgovorih in ne samo v pogojih prekinitve ognja.

Washington. — V pooblaščenih krogih se je zvedelo, da bo v prihodnjih nekaj mesecih mednarodna konferenca o Antarktiki. Po predlogu predsednika Eisenhowerja bi morali na konferenci doseči sporazum, po katerem naj bi Antarktiko ohranili za miroljubne znanstvene raziskave. Povabilo na konferenco so poslali Argentini, Avstraliji, Belgiji, Čilu, Franciji, Japonski, Novi Zelandiji, Južnoafriški uniji, Sovjetski zvezi in Veliki Britaniji.

Moskva. — Obrambni minister Sovjetske zveze Malinovski je na proslavi 41. letnice oktobrske revolucije dejal, da bosta KP ZSSR in sovjetska vlada v prihodnje vodili aktivno in dosledno borbo za uresničenje trajnega miru v svetu. Dodal je, da SZ ob vojaških avanturah in izzivanih imperialistov skrbi za nadaljnjo krepitev obrambne moči države.

Tajpeh. — Poročajo, da je predsednik Eisenhower znova zagotovil Čangkajšku, da se ZDA ne bodo uklonile grožnjam pekinške vlade glede rešitve vprašanja kitajskih obalnih otokov in Formoze. Dulles in Eisenhower sta namreč sklenila, da ZDA ne bodo sodelovale v nobeni akciji, ki bi škodovala Čangkajškovim nacionalistom. Obstreljevanje otokov Kvemoja in Matsuja se nadaljuje.

Bonn. — Sovjetski veleposlanik v Zahodni Nemčiji Smirnov je izjavil, da bi sklenitev mirovnega sporazuma z obema nemškima državama pospešilo reševanje nemškega vprašanja. Po njegovih besedah bi tak sporazum doprinesel k čimprejšnjemu umiku tujih sil z njenega ozemlja, preprečil zunanje vmešavanje in odredil dvojni status Nemčije.

Madrid. — ZDA so dale Španiji posojilo v višini 138 milijonov 800.000 dolarjev v španski valuti. To vsoto bodo uporabili za razvoj industrije, kmetijstva in javnih del. Del tega zneska je obrok, ki ga je Španija izplačala za presežke ameriških kmetijskih pridelkov. Del posojila v višini 24 milijonov dolarjev bo Španija vrnila v 40 letih, ostalo pa v 30 letih.

Bonn. — Zahodnonemške investicije v inozemstvu znašajo v tretjem tromesečju letos 187 milijonov mark. Investicije vlagajo največ v jeklarsko, elektro, farmacevtsko in kemično industrijo, predvsem v Evropi, pa tudi v Kanadi in Braziliji.

Teheran. — Perzija je zavrnila sovjetsko noto z dne 31. oktobra, v kateri so perzijsko vlado obtožili zaradi sklenitve novega vojaškega sporazuma z ZDA. Perzija in ZDA sta demantirale vesti o sklenitvi takega vojaškega sporazuma. Perzija je v odgovoru na noto poudarila, da ni prekršila pogodbe s SZ, ki je bila podpisana leta 1927 ali podpisala kakršen koli vojaški sporazum z neko vojaško silo, naperjeno proti SZ. Poudarjeno je še, da se Perzija ne bo pridružila nobeni sili naperjeni proti ZSSR.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Avstrijske pivovarne so v poslovnem letu 1957/58, to je od 1. septembra 1957 do 31. avgusta 1958, prodale 5.016.658 hektolitrov piva, to je za 2,3 odstotka več kakor v prejšnjem poslovnem letu. Delež potrošnje piva v steklenicah je v primeri s prejšnjim letom spet narasel. Razmerje med potrošnjo piva v sodčkah in steklenicah je 67 proti 33 %. Narasčajočo potrošnjo piva v steklenicah, ki je pred vojno znašala le okoli 25 odstotkov, pripisujejo temu, da potrošniki vedno več piva uporabljajo v svojih domačih gospodinjstvih namesto v gostilnah.

ali bosta obe državi še obdržali prijateljske odnose.

»Elefteria«, 9. 11. 1958, Atene, Grčija

Ko se je avstrijski poslanik Gruber, ki je bil tedaj zunanji minister, boril za avstrijsko mirovno pogodbo, je zahodnim zaveznikom v zvezi s koroško mejo stalno rinil pod nos šolsko uredbo iz leta 1945, ki naj »rahločutnim« zaveznikom dokaže, kako velikodušni so na Dunaju glede pravic koroških Slovincem. Voditelji avstrijske Ljudske stranke so

Italijansko šolstvo na Koprskem

zgovorno dokazuje, kako ljudska oblast v novi Jugoslaviji skrbi za narodne manjšine

Manjšinska zaščita v novi Jugoslaviji ni samo prazna fraza pa tudi ne drobiž za poravnavo političnih računov, marveč je bistven del širokogrudne in resnične demokracije, ki jo uživajo vse narodnostne skupine. Ena izmed manjšin v Jugoslaviji je italijanska narodnostna skupina, ki živi v okraju Koper ob jugoslovansko-italijanski meji. Nemoten razvoj in obstoj italijanske manjšine je poleg tozadevnih določil ustave še izrecno zajamčen s posebnim statutom Londonskega sporazuma, ki vsebuje podrobna določila za zaščito italijanske manjšine v Jugoslaviji ter jugoslovanskih manjšin v Italiji, na Tržaškem. Dočim Italija doslej teh določil še ni jemala preveč resno, jih je Jugoslavija dosledno izvajala že vsa leta, odkar je bil sklenjen Londonski sporazum o razmejitvi med obema državama.

Vsa ta leta uživajo pripadniki italijanske manjšine v praksi popolno enakopravnost na političnem, kulturnem in gospodarskem področju ter zavzemajo na svojem področju tudi vodilna mesta v organih ljudske oblasti in državne uprave. Posebno pa prihaja širokogrudna manjšinska zaščita do izraza v šolstvu, ker se Jugoslavija dosledno ravna po določilih posebnega statuta, s katerim so predpisani število in vrste šol za italijansko narodnostno skupino; to kljub temu, da so se pojavile razne resne težave zlasti zaradi tega, ker primanjkuje učencev. Ne glede na to, da se je v posameznih krajih število učencev tako zmanjšalo, da praviloma ne bi moglo več biti govora o utemeljenosti nadaljnjega obstoja, ni bila ukinjena nobena šola. Tako se je dogajalo — in se še dogaja — da pride na en razred

Starši!

Že zdaj mislite,

da je najlepše in najdragocenejše darilo za vašega otroka

ob Miklavžu in vseh drugih praznikih

dobra mladinska knjiga!

Poslužite se zato knjigarne »Naša knjiga«

italijanske šole ponekod le 1 učenec, n. pr. v Ankaranu, Strunjanu in Sečovljah, na 12 oddelkih obeh italijanskih gimnazij v Piranu in Kopru pa je bilo skupno le 107 učencev.

Razumljivo, da povzroča tako stanje težke materialne žrtve, ki jih pa ljudska oblast v polni meri doprinaša in tako z dejanji dokazuje, da ji je manjšinska zaščita srčna zadeva. Kako visoki so izdatki za manjšinske šole, je razvidno že iz tega, da znašajo družbeni izdatki za 1 učenca italijanske osnovne šole povprečno dva in pol krat več kot izdatki za enega učenca slovenske osnovne šole. Še večja je razlika pri učencih srednjih šol: v Kopru

stane 1 dijak italijanske gimnazije 123.000 dinarjev, v Piranu 83.000, dijak na slovenski gimnaziji v Kopru pa le 32.000 dinarjev.

Velike težave povzroča tudi pomanjkanje italijanskih učnih moči, čeprav vsako leto razpišejo posebne štipendije za učiteljski naraščaj italijanske narodnosti.

Glede materialnega stanja so italijanske šole v koprskem okraju mnogo bolje opremljene kot slovenske, kar velja tako za knjige kakor tudi za druga učila. Učne knjige izdaja založba »Edit« v Reki, bistvena sredstva pa prispeva tudi okrajni ljudski odbor Koper.

Posebej je še treba omeniti, da sta pri

okrajnem svetu za šolstvo posebna komisija ter šolski inšpektorat za italijansko šolstvo, kakor je italijanska narodnostna skupina posebej zastopana tudi v občinskih šolskih svetih.

Že teh nekaj podatkov potrjuje, da gledajo jugoslovanske oblasti izredno skrbno na italijansko šolstvo na Koprskem ter tudi tako prispevajo k nadaljnjemu razvoju dobrososedskih odnosov med Jugoslavijo in Italijo, zavedajoč se, da je narodna manjšina, ki tudi v praksi uživa popolno enakopravnost in je zagotovljen njen narodni obstoj, zelo primeren most dobrega razumevanja in prijateljstva med dvema sosednima državama.

Botanični vrt v Celovcu — znamenitost posebne vrste

Dočim na prostoru, kjer se je prej širil celovški botanični vrt, že dobiva svoje moderno obličje nova zgradba deželne vlade, so v starem kamnolomu ob vnožu Križne gore na delu strokovnjaki, ki urejujejo novi botanični vrt. Delo seveda še ni dokončano — saj botanični vrt nikdar ni dogotovljen, kakor je izjavil novinarjem ob obisku eden izmed izvedencev — vendar je že zdaj opaziti, da bo nova naprava vsestransko prekosila stari botanični vrt, od katerega so se nekateri le zelo težko ločili.

Ogled sedanjega stanja novega botaničnega vrta, ki ga je zadnji teden organiziral deželni muzej za koroške novinarje, je bil ob izvajanih priznanih strokovnjakov — vodje botaničnega vrta dr. Bacha, arhitekta Müllerja ter profesorjev dr. Aichingerja in dr. Turnowskyja — pravo doživetje. Če upoštevamo, da trajajo dela pod Križno goro šele nekaj mesecev, potem moramo priznati: ustvarjenega je bilo res mnogo in je denar, ki so ga imeli na razpolago (za letos je bilo v ta namen nakazanih 200.000 šilingov), dejansko dobro naložen.

Novi botanični vrt, ki bo uradno odprt verjetno junija 1959, bo zavzemal površino okoli 15.000 kvadratnih metrov in bo torej trikrat tako velik kot stari v središču mesta. Zagotovljeno je bilo, da bo vseboval razne posebnosti iz vsega sveta, vendar to ne bo njegov glavni namen, marveč bo v prvi vrsti prikazoval vse vrste domačega rastlinstva. Pri urejevanju so strokovnjaki ugotovili edinstveno posebnost kraja: na razmeroma omejenem prostoru so zabeležili najrazličnejše klimatske pogoje in lege podnebja, kar jim bo omogočilo, da bodo na tem majhnem koščku lahko demonstriali vse rastlinske značilnosti. Le tej okolnosti je pripisati, da bo celovški botanični vrt v marsičem prekašal vse svoje vrstnike v Avstriji in v mnogih pogledih celo v Evropi. Ena izmed posebnosti je vsekakor močvirje z vsemi vrstami močvitnih rastlin, ki

so ga umetno uredili s pomočjo modernih tehničnih pripomočkov; zaenkrat je ta del vrta tudi za strokovnjake še poskušnja, vendar so le-ti zelo optimistični in lahko pričakujemo, da bo njihova lahko bi rekli revolucionarna zamisel tudi uspela, potem bodo to pridobitev zavidali Celovcu in njegovemu botaničnemu vrtu mnogi stari in priznani vrtovi.

Da pa je celovški botanični vrt že zdaj deležen takorekoč svetovnega slovesa, najbolj dokazuje dejstvo, da goji izmenjavno izkušnjo, semen ter rastlin z 82 botaničnimi vrtovi širom vsega sveta. Temu slovesu se bo v nekaj mesecih zaslužen pridružil še sloves posebnega okraša za Križno goro kot izletniško točko Celovčanov, hkrati pa bo lahko služil kot edinstveno naravno učilo za vse šole.

Nad eno milijardo knjig v enem letu v SZ

Leta 1957 je izšlo v Sovjetski zvezi 1.100.000.000 knjig v 86. jezikih. To se pravi, da je povprečno vsako minuto izšlo 7500 knjig. Najbolj brani avtorji v Sovjetski zvezi so: Francoza Victor Hugo in Jules Verne ter Američani Jack London, O'Henri, Theodor Dreiser in Mark Twain.

Gledališka olimpiada v Rimu

Ob olimpijskih igrah v Rimu leta 1960 bo v tem mestu tudi gledališka olimpiada. Vsaka država bo lahko poslala nanjo samo po eno gledališko družino, edino Italijo bo razen te reprezentirala še skupina igralcev, ki bo zmagala v narodni italijanski gledališki tekmi leta 1959. Pogoji za udeležbo na olimpiadi je izvedba svetovne premiere igre kakšnega sodobnega živečega avtorja. Zlate, srebrne in bronaste medalje bodo dobile ne le zmagovite skupine temveč tudi avtorji.

Kako dolgo bomo še čakali?

Sestavni del avstrijske Državne pogodbe z dne 15. maja 1955, ki je dne 30. junija 1955 tudi formalno začela veljati, je člen 7, kateri vsebuje določila o zaščiti slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji in se glasi:

§ 1. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.

§ 2. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvaškem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvatske šole.

§ 3. V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označeni in napisli topografskega značaja prav tako v slovensčini ali hrvaščini kakor v nemščini.

§ 4. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.

§ 5. Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.

Na podlagi teh določil je bila do sedaj ustanovljena edino le Državna realna gimnazija za Slovence v Celovcu.

Vsa ostala določila so do danes ostala neuresničena! Koroški Slovenci vprašujemo: Kako dolgo bomo še čakali?

Slovenska filharmonija je na turneji po Italiji

Slovenska filharmonija je na povabilo milanske koncertne agencije ACOM odpotovala na osemnajstdnevno turnejo po Italiji, kjer bo izvajala dva programa. V enem programu bodo izvajali Haydnovo »Stvarjenje« — in sicer v Milanu, Palermu, Catani in Veroni. V Bresci, Perugi, L'Aquili, Bariju, Tarantu, Palermu in dvakrat v Genovi pa bodo nastopili s »Carlom Orffom« Carmina Burana. Razen zbor in orkestra so se turneje udeležili tudi ljubljanski operni solisti Nada Vidmarčeva, Sonja Hočevarjeva, Janez Lipušček, Samo Smerkolj in Danilo Merlak. Dirigenta sta Samo Hubad in Bogd Leskovic.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

»Umik« Ladincev v odmaknjene in najrevnejše gorske doline in grape gotovo ni dokaz za danes po Nemcih opevano trditve o nekakšnem »zavezništvu in mirnem sožitju obeh narodov skozi vsa stoletja«. Kajti isto bajko pripovedujejo nemški zgodovinarji v večini tudi ob slikanju odnosov med alpskimi Sloveni in priseljenimi Nemci v vzhodno-alpskih deželah. Vprašanje seveda ostane, zakaj bi ob »mirnem sožitju« v obeh slučajih prvotni, številnejši domačini skopneli na tako majhne ostanke, kakor jih predstavljajo danes Ladinci v Južni Tirolski in koroški Slovenci? Saj sta se baš ozemlja strnjene naselitve alpskih Romanov in karantanskih Slovenov stikala nekda ob izvirih Drave in v dolini reke Rienz na ozemlju današnje vzhodne Tirolske!

Presenetljivo je vsekakor za vsakega poznavalca nemških opisov zgodovine slovenske naselitve Koroške, da nemški zgodovinarji Južne Tirolske nikakor niso enakega mnenja o »tisočletnem mirnem sožitju« med Slovenci od njihove naselitve v alpskih deželah in Nemci, ki so prodirali iz severa. V opisih naselitve Južne Tirolske namreč proti vsem koroškim recep-

tom izpričujejo tudi nemški zgodovinarji v šestem stoletju po Kr. r., torej ob prihodu Slovencev iz vzhoda in Bavarcev iz zapada, strašno krvave borbe med Bajuvari in Slovenci ob zgornjem teku Drave in v gornji dolini Rienz. Šele po dolgotrajnih in krvoločnih vojnih pohodih, ki so pokrajino popolnoma opustošili, je bil naval karantanskih Slovenov ustavljen. Zgodovinar pravi: »Deželo je bilo treba nanovo naseliti. Pričetek naselitve je bila ustanovitev samostana v Innichenu po Tassilu II. leta 770. Odslej so prišli v deželo Bajuvari in zmagovito napredovali z mečem in plugom. Preostali Vendi so bili pokristjanjeni in pomčeni.«¹³⁹ V podkrepitev svoje teorije o »mirnem sožitju« med Nemci in Ladinci poroča Karl Felix Wolff, da v ljudskem izročilu ni zaslediti nobenega pripovedovanja o bojih med Nemci in Ladinci, pač pa je on sam še leta 1908 osebno slišal pripovedovanje o krvavih bojih med Nemci in »Wind-

91

schen« na višini Toblach.¹⁴⁰ Pri nas pa se trditve nemških zgodovinarjev glasijo baš nasprotno.

Vsekakor je mnogo več verjetnosti za južnotirolsko resnico o »mirnem sožitju«, zanjo govorijo listine, njene posledice za karantanske Slovence so znane. Zelo malo se nam zato zdi verjetno, da bi ob istem končnem rezultatu bila resnica o odnosih do Ladincev bistveno drugačna. Predvsem, ker za kakšno drugo resnico manjka vsak prijemljiv in prepričevalen dokaz. Podobnost usod je očitna.

Čeprav v Srednjem veku ni treba misliti na zavestno zatiranje narodnosti zaradi nacionalne nadutosti, vendar ne bi kazalo podcenjevati tedanjega političnega, gospodarskega, kulturnega in družbenega ustroja, ki je praktično le pomenil najširšo diskriminacijo ljudstva, ki ni bilo udeleženo na oblasti v vseh raznih oblikah. V tedanji dobi je pomenila takšna izključitev še mnogo večjo škodo, ker je bilo vse kulturno, gospodarsko in socialno izživljanje in napredovanje v celoti povezano s politično odločilnimi sloji; saj ve-

¹⁴⁰ Pripomba: K. F. Wolff, Die Ladiner in Tirol, Südtirol in Wort und Bild, 1. let., 3. zv., str. 6: »Dagegen hörte ich selbst noch im Jahre 1908 eine Sage von blutigen Kämpfen zwischen Deutschen und Windischen auf der Höhe von Toblach.«

¹³⁹ Pripomba: Primerjaj Albert Wallnöfer, Vom Brenner bis Salurn, Lana 1947, str. 161!

lja celo, da brez plemiških dvorcev, samostanov in meščanskih središč kratkoma ni bilo misliti na kakšen kulturni, gospodarski in socialni razvoj. Iz tega pa se je pozneje ravno razvila nacionalna zavest, o kateri bi bilo težko trditi, kdaj je »nastala«. Kot izraz določenega kulturnega in družbenega razvoja ima brez dvoma svoje korenine v stoletjih in dozoreva ob različnih pogojih v različnih dobah.

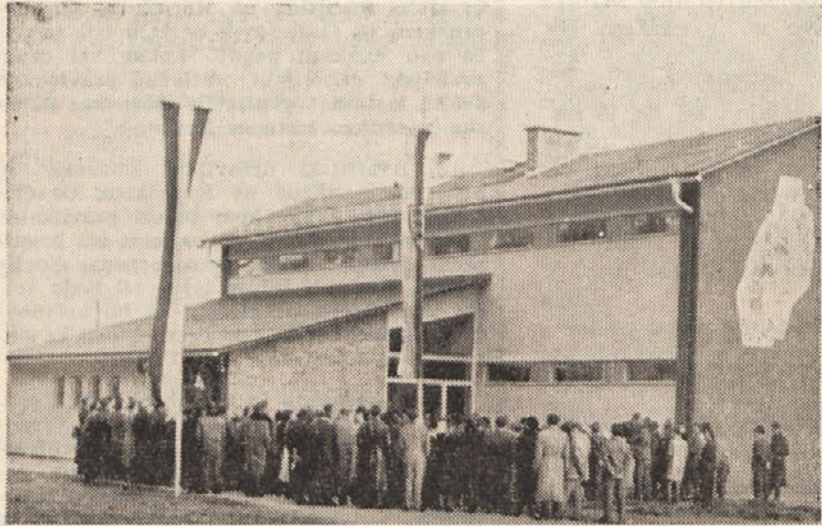
Ladinci so bili očitno že pred to dobo v zgodnjem Srednjem veku kot celota izločeni iz odločilnih tokov kulturnega in političnega razvoja. To dokazuje med drugim tudi njihov jezik, ki je ohranjen ostane nek zapadno-romanske jezikovne skupine sredi Alp. Po svojem besednem sestavu, po zvoku in zakonih govora je zelo podoben srednjeveški francoščini, zastali v tedanji razvojni stopnji in v tej obliki ohranjeni do današnjih dni. Brez možnosti široke uporabe in upoštevanja kot jezik kulturnih in znanstvenih ustanov, je ostala ladinsčina jezik priprostih gorjanskih kmetov, drvarjev in pastirjev, samonikel in različen po ločenih dolinah in grapah in njihovih samotnih zaselkih, brez izenačevalnega vpliva skupnega pismenega in šolanega jezika. Nujno so tako postajale razlike med posameznimi jezikovnimi skupinami in vejami vedno večje in odločilnejše, dokler ni zavest skupnosti povsem izginila. (Nadaljevanje sledi)

Deželni glavar Wedenig ob otvoritvi nove šole pri Božjem grobu:

Vsi Korošci so enaki in imajo enake pravice

Pri Božjem grobu (na Humcu) v občini Blato pri Pliberku je bila minulo nedeljo lepa in pomembna slavnost. Svojemu plemenitemu namenu so izročili novo šolsko stavbo, izvedeno po modernih gradbenih vidikih. Pravijo, da je šola ena najlepših

pesmijo, prav tako je šolska mladina s pesmijo, deklamacijami in z zbornimi govori v obeh jezikih zelo pristrčno popestrila prireditve ter dala poudarka tudi slovenski materini besedi. Z ganljivo hvalnostjo so se spomnili tudi stare šole,

Nova šola pri Božjem grobu

v spodnjem delu dežele. Z novo stavbo sta si priznani arhitekt Oswald in gradbeni mojster Moser spet postavila spomenik svoje strokovne sposobnosti, nič manj pa so se uveljavili tudi drugi mojstri in delavci, ki so načrt izvedli.

Poleg številnih domačinov so bili na otvoritveni slavnosti navzoči častni gostje, med temi deželni glavar Wedenig, okrajni glavar dr. Wagner, deželni poslanec Wit, prošt Trabesinger, deželna šolska nadzornika Haselbach in Orasche ter okrajni šolski nadzornik Just.

Slovesnost je z nemškim in slovenskim nagovorom pričel domači župan Krof. Poleg zahvale vsem, ki so k tako lepi zgradbi pripomogli, je naglasil, naj bi šola vzgajala mladino v naprednem duhu, da se bo znašla v sodobnem svetu, ki stremi tudi za mirnim sožitjem med vsemi ljudmi.

Pevski zbor pod vodstvom prof. Mihele Liča je nastopil s slovensko in nemško

skozi katere razrede je šlo mnogo generacij humškega šolskega okoliša. Nato je prošt Trabesinger po vzgojno usmerjenem nagovoru izvedel blagoslovitvene obrede.

Za govorniški pult je stopil deželni glavar Wedenig. Navzoči so napeto pričakovali njegova izvajanja, posebno njegovo stališče k septembrskemu odloku deželnega šolskega sveta. K temu vprašanju, ki je izzvalo toliko nemira in trenja v deželi, ni zavzel posebnega stališča, pač pa je ostro in nedvoumno obračunal z neodgovorno hujškaško gonjo narodnih šovinistov za odpravo slovenskega pouka iz šol. Odločno je odklonil šovinizem od vseh strani. Nadalje je med drugim dejal, da je Koroška zanimiva zaradi raznolikosti obeh jezikov, kajti nesporno je, da živita v naši deželi dva naroda, nemški in slovenski, kar so končno spoznali tudi na Dunaju. Vsak narod ima svoje

vrednote in domišljija je, če pripadnik enega naroda misli, da je več kot drugi. Misija koroškega ljudstva je, da gradi most od človeka do človeka, od naroda do naroda, od dežele do dežele. Čas kriči k prijateljskemu skupnemu sožitju in nihče naj ne naseda ljudem, ki so že večkrat menjali svojo barvo ter nihče naj ne zaničuje Slovencev. Dejal je, da je vprašanje šole po državni pogodbi mednarodna zadeva. Državno pogodbo, podpisano od 70 držav, pa je treba izpolniti, če ne, se bo nekdo pritožil in sodniki ne bodo Avstriji, temveč drugi. Dejal je, naj se zavedajo vsi, ki so si ohranili zdravo pamet, da so tudi koroški Slovenci Avstrijci. Sam osebno je mnenja, da je bila šolska odredba iz leta 1945 ustrezajoča in pametna.

Apeliral je na starše, naj se zavedajo svoje odgovornosti, kadar gre za važne odločitve. Šolski štrajki so nesposobno sredstvo za rešitev vprašanja in ne gre otroke pošiljati na politične barikade. Izjavil je, da si ne more predstavljati, da slovenski starši odjavijo otroke od pouka slovenščine ter naglasil, kakšno krivico jim delajo, ko vendar velja, kolikor je-
(Nadaljevanje na 8. strani)

Loče ob Baškem jezeru

V četrtek preteklega tedna smo v Ločah položili k zadnjemu počitku eno naših narodnih korenin. Po dolgi trdovratni bolezni je v ponedeljek, dne 3. novembra zatisnil svoje blage oči Janez Ulbing, pd. Jurič v Ločah. Z 62 leti starosti je prenehalo biti srce, katerega utrip je bil posvečen ljubezni in skrbi za svojo družino, napredku kmetije in blaginji vasi in občine ter prizadevanju za enakopravnost in mirno sožitje obeh narodov v deželi.

Rajni Janez Ulbing se je iz Podravelj priženil na Juričevo kmetijo v Loče. V lepi složnosti s svojo Marijo je vso skrb posvetil kmetiji in družini. Vzgojila sta šest otrok. Poleg skrbi za svojo kmetijo in za blagor svoje družine pa je rajni Jurič vedno našel čas za potrebe svoje sosesčine in bližnje okolice. Po naravi nadarjen človek je dal svojim sosedom obilo koristnih nasvetov, dolga leta je vodil hranilnico in posojilnico, bil načelnik požarne brambе v Ločah in slovenski zastopnik v občini Bekštanj. Mimo tega pa se je tudi marljivo udeleževal v Slovenski kmečki zvezi. Leta 1946 je bil njem ustanovitelj in blagajnik, pozneje pa predsednik njenega okrajnega odbora in podpredsednik pokrajinskega odbora. Kjer je

Slovenska prosvetna zveza naznanja

Koncerti

V nedeljo, dne 16. novembra 1958

na BISTRICI V ROŽU ob 3. uri popoldne v gostilni Bärenwirt

Pojejo združeni moški zbori slovenskih prosvetnih društev »Edinost« v Pliberku, »Zarja« v Železni Kapli in »Danica« v Št. Vidu v Podjuni pod vodstvom zborovodje Zdravka Hartmana.

V nedeljo, dne 23. novembra 1958

v SLOVENJEM PLAJBERKU ob 3. uri popoldne v gostilni Sereinig, na TRATI pri Borovljah ob 7. uri zvečer pri Cingelcu.

Koncertirajo združeni mešani in moški zbori slovenskih prosvetnih društev iz Kotmare vasi, Bilčovsa in Loge vasi pod vodstvom centralnega zborovodje SPZ Pavla Kernjaka. Pevke nastopijo v slikovitih rožanskih narodnih nošah.

Zbori so nastopili letošnjo jesen že v več krajih naše ožje domovine z velikim uspehom. Tudi na koncertih v zgoraj navedenih krajih bo staro in mlado lahko deležno lepega in plemenitega glasbenega užitka, ki ga bodo nudili izvežbani pevski zbori.

Ljubimo in cenimo našo slovensko pesem — zato se bomo vseh koncertov udeležili v obilnem številu. Srčno vabljeni vsi!

SPZ

Škofiče

Za danes nekaj novic iz našega kraja, ki so pa na žalost zares žalostnega značaja. V zadnjih tednih so nas namreč za vedno zapustile osebe, ki smo jih radi imeli v svoji sosesčini.

Dne 5. novembra smo spremili k zadnjemu počitku Ano Jakopič, p. d. Ajtonovo mamo v Pinji vasi. Pokojna mati je več let trpela na naduhi, ki ji je končno podlegla. Ana Jakopič izhaja iz znane zavedne Janezeve družine na Merišču. V domači hiši je že črpala ljubezen in spoštovanje do lastnega rodu in s svojo zvestobo izkazala tudi lepo hvaležnost svojim roditeljem. Mnoga leta je bila požrtvovalna članica in sodelavka v našem slovenskem prosvetnem društvu »Edinost«.

Ob pogrebnih svečanostih so domači pevci zapeli pokojni materi na domu žalosti in ob odprtem grobu ganljive žalostinke. Blaga pokojnica zapušča dve že poročeni hčeri in sina. Vsem sorodnikom naše srčno sožalje.

Istega dne popoldne smo spremili k trajnemu počitku tragično preminulega Antona Pičeka, p. d. Mlinarja v Holbičah. Pokojni je bil vesten in marljiv zidarski delavec ter je bil povsod, kjer koli je bil zaposlen, vedno priljubljen in priznan delavec. Kakor dopoldne na pogrebu Ane Jakopič, je tudi popoldne velika množica žalnih gostov izkazala Antonu Pičeku zadnjo čast in spoštovanje. Pokojnega bomo ohranili tudi v lepem in trajnem spominu.

Spomnimo pa se tudi Ludmile Stroj, ki smo jo že pred tedni spremili k zadnjemu počitku. Pokojna je bila zvesta in delavna članica v našem slovenskem prosvetnem društvu. V svojih mladih letih je požrtvovalno sodelovala kot zelo sposobna igralka in vsi se radi spominjajo, ko nas je razveseljevala in bodrila na domačem odru. Zaradi svoje zavednosti je morala od narodnih nestrpnosti in šovinistov prestatiti mnoga zapostavljanja in nevedščnosti. Pokojno Ludmilo Stroj bomo ohranili v lepem in trajnem spominu.

Kar zadeva odjave od pouka slovenščine na naši šoli, povemo danes samo toli-

ko, da so nam znane osebe, ki so se proti predpisom in protizakonito posebno potrudile, da so starši po njihovem vplivu podpisali odjave. Kjer jim podpis odjave ni uspel prvič, so se večkrat oglasili in skušali doseči svoj protislovenski namen. Več si pridržimo ter bomo ob priložnosti o tem ob pravem času in na pravem mestu še poročali.

Bilčovs

Mirno in brez velikega presenečenja smo tudi pri nas preživeli komedijo, kakršna se je odigravala po šolah južnega dela naše dežele. Nismo imeli namena, da tudi iz našega kraja o tem na široko poročamo širši javnosti, kajti že mnogo hujših viharjev je drvelo preko naših mirnih domov. Preživeli smo jih in zadnja leta smo imeli celo vtis, da je prebivalstvo, ne glede na bolj ali manj narodno zavedno prepričanje, prišlo do spoznanja, da je mirno sožitje med narodi in različnimi gledanji mogoče le, če se ljudje razumejo med seboj in v skupnih naporih iščejo pot do blagostanja.

Lahko trdimo, da se je pri nas le malo kdo zgražal nad dvojezičnim poukom v šoli. Pri vseh je prevladovalo mnenje, čim več jezikov pravilno pismeno in v besedi razumeš, tem lažje se ti bo godilo v življenju. Na svetu je pač več narodov in živimo na ozemlju, kjer se stikajo tri velike narodnostne skupine Evrope: Slovani, Germani in Romani.

Vsako bo potrdis, da je koristno, da se v šoli pridružimo vsaj še enega izmed sosednjih jezikov, to pravi vsak, ki je kadar koli prekoračil meje svoje domovine. V glavah gotovih nepoboljšljivih narodnih nestrpnosti na Koroškem pa še vedno blodi misel, da je edino pravilno, če bi se naši otroci učili samo nemškega jezika in pravijo, da slovensko narečje govori itak doma. Začeli so, kakor povsod drugod, tudi pri nas gonjo proti pouku materinščine v šoli. Ta val je zajel tudi pri nas par vnetih priganjačev, da so hodili po hišah in prigovarjali staršem, da odpišejo svoje otroke od slovenskega pouka. Tudi koleke ali denar zanje so imeli na razpolago.

Če prigovarjanje ni uspelo, so pričeli

celo z grožnjami. Če bi ne bili starši pod tem vplivom in res prosto odločali, bi bil uspeh pri nas in marsikje drugod drugačen, kakor ga servira Salzburger Nachrichten od 31. 10. 1958, kjer piše: ... in v Bilčovsu, kjer se skoro v vsaki hiši windisch govori, je bilo celo 55 % odjav.

Vemo, da se je našlo nekaj staršev, ki so iz nerazsodnosti odjavili svoje otroke od slovenskega pouka, visok odstotek odjav pa je bil dosežen le pod gotovim pritiskom. Oseba, ki ima v občini precej visok položaj, je po večkrat šla k nekemu posestniku, dokler ni izsilila od njega podpisa za odjavo. Vemo tudi, da so otroci jokaje oddali svoje odjave v šoli. Dopisnik omenjenega lista naj bi se o vsem tem prepričal. Znano je tudi, da so za neko materjo tekali in ponujali denar za kolek in nazadnje je bil otrok le odjavljen. V tem primeru se niti ne ve, če je podpis tudi pristen. V Salzburger Nachrichten pišejo, da bi se moral pouk v smislu odjav prirediti 1. novembra. Naše šolsko vodstvo ni moglo tega termina pričakati ter je pouk slovenščine za otroke, ki so se odjavili, takoj ukinilo.

Na ta način se ne dela za mir v občini, ampak obratno. Lahko pravimo, in mnogi starši so že tega mnenja, da so svojim otrokom z odjavami škodovali za bodočnost. Marsikateri otrok bo v poznejšem življenju delal odgovorne svoje starše, da jim niso privoščili pravilnega znanja materine besede, kar je podlaga za dobro priučitev drugega jezika, dejstvo, ki ga potrjujejo vsi izkušeni pedagogi.

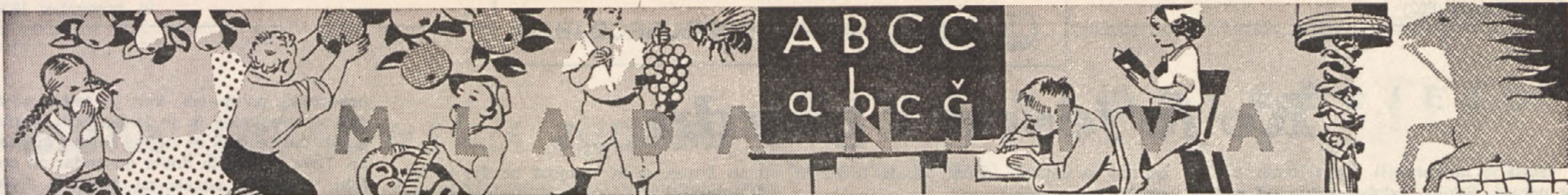
v javnosti nastopil, povsod se je postavil kot odločen mož in razsoden gospodar.

V njegovih najboljših letih, v letih najplodnejšega ustvarjanja pa mu je huda nezgoda pričela razjedati zdravje. Dolga leta je bolehal, dokler mu ni bolezen 3. novembra v beljaški bolnici pretrgala nit življenja.

Udeležba več sto ljudi pri njegovem pogrebu je bila najvidnejši izraz njegove priljubljenosti v bližnji in daljnji okolici. Ob odprtem grobu so se poleg domačega župnika Škofiča poslovlili od rajnega Juriča požarna bramba s pevskim zborom in godbo, domači slovenski pevski zbor, v katerem je tudi sam dolga leta pel, ter zastopnik Slovenske kmečke zveze. Z rajnim Juričem ni zgubila le njegova družina skrbnega očeta, zgubili smo tudi mi značajnega moža in odločnega zagovornika koristi našega slovenskega podeželja. Naj mu bo domača zemlja lahka, družini pa izrekamo naše najgloblje sožalje.

KOLENDAR

Petek, 14. november: Sefarin
Sobota, 15. november: Albert
Nedelja, 16. november: Otmar
Ponedeljek, 17. november: Gregorij
Torek, 18. november: Odon
Sreda, 19. november: Elizabeta
Četrtek, 20. november: Feliks V.

Medved, kozel, volk in modri jazbec

Volk sovraži kozla, ker ni volk, medved kozla, ker ni medved, volk in medved pa se tudi po strani gledata, kajti medved ni volk in volk ni medved.

Zgodilo pa se je nekoč, da je imel medved srečen dan, ker je videl, kako pridno se pasejo čebele na mačicah. In glej, tudi volk je tisto jutro vstal z desno nogo. To pa je pomenilo, da bo ves dan dobre volje. Tako si medved in volk nista pokazala zob, ko sta se srečala. Da, bila sta celo tako velikodušna, da sta prizanesla kozlu, ko je boječe pristopical mimo.

Medved je predlagal, da se na ta srečni dan mirno pogovore. Zvalil se je v mehko travo, odgnal debelo muho in zamomljaj:

»Hm. Jaz sem medved. Mm. Medvedi smo najboljši in najbolj spoštovani rod na svetu. Mm. Priznajta torej zlepa, da mi morata biti pokorna. Hm, mm...«

Volk, ki si je zadovoljno brusil zobe, je rekel:

»Uu. Volkov je največ na svetu. To vama lahko vsak pove. Uu! Poklonita se mi torej in mi vdano služita... Uu!«

Plahi kozel, ki je previdno legel nekoliko stran od njiju, pa je zameketal:

»Mee. Kozli smo tudi živali. Mee... Medvedom in volkovom ne delamo krivice. Zato me odslej še vidva pustita pri miru. Samo to si iz srca želim. Nič več Mee...«

Niso se mogli pobotati, kdo ima prav in kateri rod je zato na svetu, da drugemu služi. Niso se mogli pobotati in konec. Ker pa srečni dan še ni zatonil, so se odpravili k modrijanu jazbecu. On naj razsodi.

Jazbec jih je posadil na tri šture. Na vsakem štoru je ležal velik, oster trn.

»Hm, au, aul Bolil!« je zabundal medved in odskočil, ko se mu je trn zasadil v kožuh.

»Uu, av, av! Bolil!« je zatulil tudi volk.

»Mee, av, av! Bolil!« je zameketal kozel.

Modri jazbec je spregovoril prvič:

»Vsi trije ste enako občutili bolečino. Torej ste enaki!«

Nato je jazbec poklical svojega sina jazbečka. Ta se je pred njimi postavil na glavo, skakal po eni nogi in se prekopicaval kot žoga. Medved, kozel in volk pa so se smejali na ves glas.

»Mm,ha,ha,ha...!« je široko odpiral usta medved.

»Uu,hi,hi,hi...!« se je zvijal od smeha volk.

»Me,he,he,he...!« je pomeketaval kozel.

Bistroumni jazbec je spregovoril drugič:

»Vsi trije se znate smejati. Torej ste enaki!«

Nazadnje je jazbec vzel koničasto kost. Z njo je pičil medveda. Pricurljala je rdeča kri. Potem je zbadel še volka in kozla. Tudi njima je pritekla kri in bila je prav tako rdeča...

Pametni jazbec je spregovoril tretjič:

»V vas vseh se pretaka rdeča kri...«

Kaj pa zdaj? (Kavkaška pravljica)

To se je zgodilo daleč nekje — v vasi, ki ji ne vem imena. O vaščanih daleč naokrog gre glas, kako so se pameti tako napili in najedli, da jim je celo škodovalo. Županu te vasi je bilo ime Modrež, županji pa Brihta.

Zgodilo se je, da je v županovi hiši zmanjkalo kruha. Županja Brihta je šla na delo, da zamesi testo. Vzela je nečke in jih postavila na klop tostran lesenega stebra, ki je podpiral streho. Na to stran nečke, a na drugo stran stebra meh z moko, da bi jo imela pri rokah.

Enaki ste. Nihče od vas ni nekaj več. Zato pustite drug drugega živeti v miru!«

Takrat je kozel glasno povedal, da ima izkušeni jazbec prav in da ga je treba poslušati. Medved in volk pa sta mu pridila le zaradi lepšega.

Tako se medved in volk še danes po strani gledata in oba še vedno sovražita kozla.

Leopold Suhodolčan

Nekaj za miklavževanje

Še nekaj tednov in prišel bo Miklavž s svojim spremstvom. Otroci se tega dogodka še posebno veselijo. Veselje in radost jih navdaja, ko se spominjajo, kako bo Miklavž prišel z zvrhanim košem ali

~~~~~

STANA VINŠEK:

Miklavžev god

Ljubi sveti Nikolaj,
kar te prosim, to mi daj:
lepo, toplo kamižolo,
to, kar treba je za šolo,
jabolka za nas otroke,
mami vrečo bele moke,
oče bi le rad tobaka —
drugo pa lahko še čaka!

~~~~~

polno vrečo samih daril in dobrot. Vse to veselje pa kali tiha bojazen pred parkeljnom, kajti vsak le pomisli tudi na to, da ni bil vedno tako priden, kakor bi pač moral biti, torej ni bil ubogljiv doma in v šoli. Seveda, Miklavž za vse to ve in ob prihodu v hišo tudi takoj spozna, kdo je bil priden in kdo ne, komu je treba dati malo več in komu kaj manj. Tega ali onega pa je treba priporočiti tudi par-

keljnu, da malo zaropota z neubogljivcem. No, tako hudo pa spet ni.

V mnogih krajih je v navadi, da priredijo tudi skupno miklavževanje, ki je povezano z majhno kulturno prireditvijo, igranje kako primerno igrice, pri kateri sodelujejo otroci, ki pa radi deklamirajo kako pesem in se z njo obrnejo na Miklavža, da jim kaj prinese. Take prireditve prirejajo tudi prosvetna društva, ki s tem pritegnejo k sodelovanju mladino in

kako je s stvarjo, a tudi on ni vedel pomagati. Poklical je ljudi na pomoč. Najprej so prihiteli otroci, ki so začeli jokati, potem so prihiteli tudi sosedje. A niti najstarejše žene in možje niso uganili nič pametnega. Prestavili so nečke na drugo stran stebra in meh na to stran, a tudi tako ni šlo. Nesrečna županja je še vedno držala prgišče moke, steber pa se ni premaknil.

Nazadnje je prišel star. vojak, ki se je svoje dni bojeval s Turki in mu je siva brada segala do kolen. Če jim ta ne pomaga, so dejali, ni pomoči. Sivobralec je vpraševal, kaj, kako in zakaj, dolgo razmišljal, nazadnje pa se mu je posvetilo.

»Steber je treba odžagati,« je rekel.

Vaščani, in tudi sam župan Modrež, so se vsi hkrati lopnili po čelu. Kako je mogoče, da se tudi oni niso tega spomnili! Tekli so po žago in — rsk, rsk — odžagali steber spodaj in zgoraj, da je odletel. Županja Brihta bi bila tedaj lahko stresla moko v testo, če bi bila utegnila. Pa je morala bežati, ker je streha brez stebra zacvrkutala in se podrla. Še dobro, da so jo vsi odnesli le s praskami in bunkami po glavah.

Miklavž

Mama, bom Miklavža prosil,
da prinese konjička mi,
vpregel bom ga v sanke svoje,
potem pa pojde hiho hi.

Ja, če priden bodeš, Tonček,
morda ti prinese ga,
le pridnim da darila svoja,
hudobne parkelj le pozna.

Dobro se je držal Tonček,
še razposajen ni več bil,
ko je napočil god Miklavžev,
konjička res je fant dobil.

Tam pri postelji, tam v kotu,
je lep, je nov konjiček stal
in zraven dolgo šibo tudi,
Miklavž še Tončku je dodal.

Tonček, včasih si poreden,
večkrat pač ubogaš ne,
zato dobil sedaj si šibo,
da, da, Miklavž vse dobro ve.

Mama, ti se hudo motiš,
zame tale šiba ni,
ker moj konjiček nima biča,
zato je šiba, hi hi hi!

J. Štular

Kje ste, Lamuťovi?

Anton Ingolič

Delavčeva roka pa počiva. Pridušila se je, da ne bo delala, dokler ne bo njeno delo pošteno plačano. Ni se uprla samo mojstrom, paznikom in uradnikom, marveč celo orožnikom. Naj so še tako grozili, naj so še tako suvali s puškami, razšli smo se, ampak v jamo, v separacijo in v delavnice ni šel nihče. Torej le ni gospoda tako vsemogočna, kot se mi je zdelo dotlej?

Zlahka sem se dvignil.

Mati je bila vesela mojega nenadnega prihoda.

»Te je le srečala pamet?«

Začuden sem jo pogledal. Ko sem domel njen srečni smehljaj, sem ji užaljen razložil, kaj se je spodaj zgodilo.

»Vidiš, kako je spodaj z delom?« je takoj vrgla vodo na svoj mlin. »Spodaj ni nič stalnega, trdnega, zemlja pa mora biti vsako leto preorana, posejana in zasajena, delo se vsti od zgodnje pomladi v pozno jesen. Na kmetih ni, da bi rekel: stavka. Če bi kmetje stavkali, bi pomrli ljudje od glada. Knapi pa si zmerom kaj

izmislijo. Nisi kot oče, tebe bo srečala pamet. No, vzemi motiko in pojdiva na njivo!«

Vzel sem motiko in šel z materjo, a ves čas sem pogledoval navzdol v revir, tudi z mislimi sem bil spodaj. Po kosilu nisem več zdržal.

V Podmenikovem gozdu sem srečal očeta.

»Kako je, oče?«

»Tako je, kakor je prav,« je odvrnil oče. Opazil sem da ni samo popito vino dajalo njegovim besedam poseben poudarek, pogledu pa čudno svetlobo. »Ni druge pomoči, udariti je treba. Ej, kako so sedemnajstega napravili v Rusiji! Sem jim že pravil, a nekateri ne verjamejo. Bom jim še povedal.«

Obrnil sem se in stopal počasi ob očetu.

»Kdaj bomo začeli z delom?«

»Kdaj? Ko bodo sprejeli naše zahteve. Če jih bodo sprejeli danes, gremo na delo jutri, če čez dva tedna, bomo pač prišli za krampe šele čez dva tedna.«

»Čez dva tedna?«

»Tako smo sklenili, ne samo mi rdeči, tudi drugi ne bodo šli na delo. Samo trdna organizacija lahko kaj doseže. Tudi v Razdrtem in v Hrastju niso šli v jamo.«

»Tudi v Razdrtem in v Hrastju stavkajo?«

Nisem še doumel smisla delavskega boja. Kako tudi? Bilo mi je petnajst let in

do tistega jutra sem imel šele enajst šihov.

»Dolgo je vrelo, naposled je le zavrelo,« je nadaljeval oče ognjevito. Pozorno sem ga poslušal. Zdaj, ko sem bil sam delavec, sem bolj kot prej tehtal vsako njegovo besedo. Čutil sem se mu tudi bližji. Na Molanko in otroka, ki ga je imel z njo, nisem mislil, oziroma čutil sem, da je vse to — kot tudi prepričanje z materjo — nepomembno v primeri s tem, kar se dogaja spodaj v Podlogu. To, o čemer zdaj govoriva, sem si dejal, je nekaj velikega, in o tem oče ne govori nič drugače kot Čepin. »Tudi v drugih krajih bodo rudarji stopili v stavko. V Sloveniji nas je deset tisoč. Fant, deset tisoč rudarjev, to je že prava vojska!« Jaz sem med njimi morda najmlajši, toda ne bom jim delal sramote! »Vre tudi med drugimi delavci, o stavki govorijo železničarji in mornarji. Začelo se je, začelo.«

Kaj naj bi se bilo začelo, nisem vedel določno, čutil pa sem, da nekaj velikega, usodnega.

Vso pot sva se pogovarjala z očetom. Govoril je z menoj kot s tovaršem, z mlajšim delavcem. Čeprav je ležal rudnik kot na dlani vsa leta tam spodaj, čeprav je oče že tri leta hodil delat tja dol in je prinesel od tam marsikatero novico, čeprav sem to in ono slišal tudi od rudarskih otrok spodaj v šoli, so se mi šele tega dne začele odpirati oči.

Toda ko sva se bližala domu, mi je bilo bolj kot kdaj prej nerazumljivo, zakaj oče, tako odločen in pogumen človek, boljše, kakor se je včasih imenoval sam, tako rad popiva in še vedno, kakor je trdila mati, zahaja k Molanki? Nisem razumel, kako more imeti poleg matere še drugo žensko. Kaj bi dal, da bi se pobotal za vselej z materjo! Kako bi bilo lepo, če bi z njenim privoljenjem odhajala oba dol v rudnik, če bi se zvečer vsi skupaj pogovorili o tem, kar je bilo novega spodaj, in o tem, kar je bilo novega na Strmcu, če bi...

Doma me je neprijetno dirnilo, ker naju je mati sprejela neprijazno, mene je oštela, ker sem jo pobrisal od dela, očetu pa dejala, da bo zdaj, ko so jame zaprte, najbrž ves dan pretičal doli pri Molanki, toda če hoče jesti, si mora zavihati rokave. Ali mati res ne razume, da zdaj ne gre za to, kdaj bo okopana Podmenikova koruza in pospravljen seno s Plevnikove senožeti, da tudi ni najvažnejše, kaj je med očetom in Molanko? Bolelo me je, da je materi prav malo mar, kako je spodaj v revirjih, vidi samo in edino Strmec, na njem pa le našo kočjo in našo družino.

Stavka je trajala dalje, kakor si je mislil Čepin, ki je bil eden izmed rudarskih voditeljev, in kakor so predvidevali gošpodje v ravnateljstvu. Tudi ni potekala mirno. To je bil zares boj, boj med nami

Ko je jesen v gozdu

Gozd je najvernejši odraz letnih časov v naravi. Svojo podobo menja od meseca in tedna do slehernega dne in ure. Drugačen je podnevi in ponoči, drugačen zjutraj in zvečer, v soncu in dežju, snegu, mrazu in pripeki, drugačen v tišini, viharju, neurju. Najslikovitejša ubranost kaže v jeseni. Ko zori ajda, zažarevajo v temnem, sitem zelenju gozda rumene in rdeče lise. Na tihem že odpada prvo ovelo listje. Ko pa odmirajoče zelenje opalijo jesenske slane, plameni gozd v kratkih večernih zarjavih v vseh mavričnih barvah in otenkih. Glasni in živahni pomladni in poletni gozd se umirja. Zadnje selivke, kakor divje grlice, lastovke, škrljanci, pastirice, penice so odšle in odhajajo. Stalne drobne ptice se sklicujejo v trope. Neka nasičenost in utrujenost lega v gozdu.

V oktobru in v začetku novembra so zreli in dozorevajo zadnji gozdni sadeži, plodovi, jagodičje in semenje. To je čas za nabiranje gozdnih plodov, kakor želoda, žira, domačega kostanja, šipka, jerebika za prehrano domačih živali, pa tudi človeka. Obirati hitimo storže, preden ne izpade seme. Jelovi storži so pa že razpadli in na vrhnjih vejah stoje le še strženi, kakor svečice na božičnem drevesu. Pa tudi gozdne živali pridno pobirajo in jedo sadeže. Z želodom in žirom se mastijo jelenjad in srnjad ter polhi, ki vsi tolsti že iščejo polšine za zimsko spanje. Sladko jagodičje in medno divje sadje pa pobirajo tudi kune, lisice in jazbeci ter gozdna kuretina. Z želodom si pridno bašejo golšjo šoje in ga nosijo na zalogo. Nanjo pa rade pozabljajo in tako pomagajo gozdarju pri sajenju. V višinskih gozdnih obrod smreke naznanjajo jate krivokljunov, ki ob glasnem ščebetju s svojimi kri-

žastimi in ostrimi kljuni parajo luske in luščijo seme.

Jesensko ubranost v gozdu mnogokrat moti živahno gozdno delo. Z jesenjo, ko les omrtvi, začne glavne sečnje lesa. Le v višinskih gozdih so te poleti, ker zaradi odročnosti krajev, kratkega dneva, trdih zim in mraza ni mogoče sekati pozimi. Pa tudi tam, kjer pridobivamo v nižjih legah smrekovo lubje za česlo, sekamo v času muševnosti. V planinah v jeseni razžagujemo podrti les ter ga spravljamo k zimskim potem, hitimo s popraviljem poti in drugih pravih naprav, da nas ne prehitijo sneg. Prav tako zložimo ob poti česlo, da izkoristimo saninec, ki ga rada pokvari odjuga v muhastih zimah. V domačih gozdih napravljamo drva, da se do zime osuše in jih lažje spravljamo. Dokler ne zmrzuje, izkoristimo čas s pogozgovanjem, sajenjem in setvijo, zlasti v vlažnih senčnih legah in nadoknadimo, kar smo morda spomladi zamudili. Ko se je listje precej obletelo in postanejo gošče in obrše pregledne, ne zamudimo dela pri redčenju, zlasti bukovja. Tudi čiščenja v mladju krepko nadaljujemo, tem bolj, ker za že olesenele mladike in poganjke ni nevarnosti znatnih poškodb pri sekanju in izvlačenju.

Ko je v glavnem listje odpadlo, mora kmet skrbeti tudi za steljo, če nima nadomestka zanj v slami za nastilj in hlevski gnoj. Gozdno steljo pridobivamo ali s košnjo gozdnega rastlinja, trave, praproti, resja ali z grabljenjem listja in mahu. Eno kakor drugo je za gozd in plodnost zemlje usodno, zlasti če premočno steljarimo. Po kakovosti tal in gozda je umesten kolobar na štiri do šest let. Če hočemo rešiti pomladek pred koso, ga moramo zakoliti, pri grabljenju pa obvaru-

jemo korenine in rodnost zemlje s tem, da uporabljamo le lesene grablje in grabimo le vrhnjo, enoletno plast odpadlega listja. Predvsem pograbimo listje iz dolin, kotlov in vrezov poti, kamor ga nanese veter na debelo in bi se taka naslaga kisala.

Med tem listnato drevje vedno bolj ogoleva. Le na hrastu in gabru se zgrbljeno listje krepko ustavlja jesenskim burjam. Ta migot in šelest listja je kakor stok in drget umirajočega gozda. Proti koncu novembra, listopada, je listnato drevje golo, mrtvo. Prav tako je macesen zgubil vse svoje orumenelo iglovje, le zimzeleni iglavci črne v temnem zelenju. Pa tudi ti, zlasti bori so zgubili mnogo iglovja, ki se bo spomladi obnovilo.

Vedno bolj se krči dan, vedno bolj se uveljavlja mraz, da zmrzuje zemlja in postajajo pota trda. Mraz zaustavlja gozdna dela, oživlja pa se vožnja lesa. In ko zapade sneg in zgladi poti, je spravilo v polnem teku.

Ako je pozna jesen ostala kopna in je glavno gozdno delo opravljeno, pogledajo

Širokoustne obljube, denarja pa nič

Z odlokom od 15. 10. 1958 je ministristvo za kmetijstvo in gozdarstvo omejilo obseg posojil in subvencij za pokritje lesenih streh z opeko, eternitom itd., za žične ograje, za nabavo ali izboljšanje ognjišč in peči, za impregnacijo lesenih delov in za nakup šote za nastilj, ki jih je razpisalo v juniju t. l. (glej Slov. vestnik od 11. 7. 1958). Po tem odloku je v te namene za leto 1958 za Koroško predviden komaj znesek 73.600 šil., medtem ko je bilo že doslej vloženih prošanj za skupno 7 milijonov šilingov.

Če obe številki primerjamo med seboj, potem moramo reči, da na kmetijskem ministristvu z denarjem ne znajo delati v prid kmetijstva. Za »dobroto« par deset tisoč šilingov, ki je bo deležnih kvečjemu par deset kmetov, so mobilizirali obsežen upravni aparat in naložili brez dvoma več deset tisoč formularjev, kar bo povzročilo najmanj toliko upravnih stroškov, kakor bo znašal znesek subvencij. Ali ima

posestniki po mejah, ker je tedaj gozd najbolj pregleden in je lahko najti in obnoviti mejne črte in mejne kamne in znake. Tega skrben in dober gospodar ne pozabi, kakor ne pozabi na koristne divje živali in divjad v zimskih stiskah. V sporazumu z lovčevom poskrbi za krmišča in krmo, zlasti srnjadi in jelenjadi, lovec pa za ustrezno regulacijo staleža z odstrelom. S krmiljenjem odvrnemo škodo od gozda, zlasti mladja, ki bi jo sicer divjad zaradi pomanjkanja naredila. Dolžnost nas vseh je, da ohranimo vse živalstvo tudi zanamcem kot okras našega življenjskega okolja. Pa tudi zaradi koristi mnogih živali. V tem oziru nam mora biti prav posebno pri srcu zaščita koristnih ptic, ki so ponajveč ptice pevke in od teh v gozdu pretežno sinice, plezavci in žolne, ki gnezdi v duplih. Teh je pa vedno manj, ker v gojenih gozdih ni več votlega in starega drevja. Zato moramo poleg krmiljenja skrbeti za umetna gnezdišča. Zimski čas in jesen sta za to, da jih pripravimo in zgodaj spomladi razmestimo po drevju. To je posredna in za nas najbolj učinkovita zaščita in varstvo gozda. To naj bo skrb in dolžnost slehernega kulturnega človeka, zlasti naše mladine.

Ing. M. Šušteršič

Gelovec je dobil tovarno mleka v prahu

Na zemljišču spodnjekoroške mlekarne v Celovcu je pred nedavnim pričela obratovati tovarna mleka v prahu, ki so jo združeni močmi zgradile koroške mlekarne. Zaenkrat predelujejo v tej tovarni odvisno posneto mleko, ki ga potem v obliki prahu kot krmilo dobavljajo živinorejcem. Na uro tovarna lahko predela 2000 l posnetega mleka v prah, kar pri dvakratni izmeni omogoča dnevno predelavo 30.000 l mleka v prah. Pri strojih in napravah te tovarne opravita vse delo 2 osebi.

Posneto mleko je najnaravnejši in hkrati najboljši beljakovinski koncentrat. Vsled transportnih težav in nevarnosti pokvarjenja predvsem v poletnem času so se doslej kmetje branili kupovati od mlekar posneto mleko za krmiljenje mlade živine. Tudi cena posnetega mleka s 50 groši ni

bila vabljiva. Zato so na ta način mlekarne spravile le 20 do 25 % posnetega mleka v promet in so — spet v poletnem času — imele viške, s katerimi niso vedele kam.

Odslej naprej pa bodo mlekarne odvisno posneto mleko pošiljale v Celovec v predelavo in od tam dobivale nazaj mlečni prah, ki ga bodo kmetovalcem dobavljale za krmiljenje in vzrejo mladih telet in puiškov. Tovarna zagotavlja, da cena posnetega mleka v prahu ne bo dražja od 6 šil. za kg, kar odgovarja ceni za 12 l tekočega posnetega mleka. Ker je trpežnost mleka v prahu razmeroma dolga in ker bo odpadel dnevni prevoz posnetega mleka od zbiralnice na dom, se bo krmiljenje in vzreja mlade živine s posnetim mlekom nedvomno bolj izplačala, kakor se je doslej.

rudarji, menda lahko tako rečem, in med Družbo.

»Rekel sem,« je govoril Čepin čez dober teden na rudarskem zborovanju, »ne bo šlo zlahka, toda popustiti ne smemo. Samo vztrajnost, enotnost in odločnost nam lahko prinesejo zmago. Povprečno izkoplje rudar na ših sedem stotov premoaga, pri tem ima Družba čistega več kot sto dinarjev. Na dan torej izgubi pri vsakem rudarju stotak. Izračunajte, koliko je to v enem tednu, koliko v dveh! Tudi na ravnateljstvu znajo računati. Sodrugi, vztrajajte, preprečujte stavkokazom, da bi šli na delo, kdor le more, naj se priključi nabiralcem prispevkov za stavkajoče. Treba je pridobiti predvsem kmete, njihovi podporni bodo zdržali tudi mesec dni.«

Nekateri pa so menili, da bo čedalje težje, podpore, ki so jih dobivali, so bile nizke, že prej so bedno živeli, kar se je stavka začela, je bilo še slabše, trgovci niso dajali več na kredo, tudi gostilničarji ne, konzum so zaprli. Orožniki so bili bolj in bolj nasilni, niti treh ljudi niso smeli videti skupaj, nekaterim v koloniji so začeli groziti, da jih bodo izselili, če ne pridejo na delo, zaprli so stavkovni odbor, začeli so zapirati tudi rudarske zaupnike in grozili so, da bodo pripeljali rudarje-stavkokaze s Hrvaške.

»Hudič je, hudič,« je zaklel starejši rudar; iz njegovega glasu in oči sem bral, da bi se še ta dan vrnil na delo.

»Seveda je hudič, a še večji hudič bo, če ne zdržimo do konca!« je spodbujal Čepin. »Če gremo zdaj na delo, mezd ne bodo zvišali, odpustili pa bodo, kogar se jim bo zdelo.«

»Jaz zdržim tudi mesec dni brez jame, a kako naj otroci zdrže brez kruha? To mi povej, Čepin!«

Čepin je razložil, da pobirajo po vsej Sloveniji za nas, da pa naj vsakdo, ki le more, odide na kmete in si tam začasno najde zasluzek.

»Ne pozabite, da je bila prva stavka v naših revirih že pred več kot tridesetimi leti. Začela se je prav v takem času. Regiment vojske je prišel, rudarji so se razbežali po gozdovih, delat pa niso šli. Zandarji in vojaki so jih lovili, a nič ni pomagalo. Štiri tedne so držali. Precej so dosegli, dosegli bi bili še več, če ne bi bili verjeli obljubam. Sodrugi, nas ne bo nihče speljal na led!«

»Ne bo nas!«

»Zahtevamo svoje!«

»Hudiči!«

Pa so res prišli hudiči v uniformah in z bajoneti na puškah.

»Kdo vam je dal dovoljenje za zborovanje?«

»Narazen!«

»Na delo ali pa domov!«

Puškina kopita so udarjala po rudarskih plečih, marsikdo je prinesel domov sinje podplutbe, vsi pa stisnjene pesti.

Vsaj enkrat na dan sem pogledal dol v Podlog. Moral sem videti, kaj se je spodaj dogajalo. Ko sem se vračal, sem imel v očeh nasršene orožnike, ki so stražili rudarske naprave in postopali po koloniji, a tudi zaskrbljene obraze rudarskih žena in lačne poglede rudarskih otrok. Mi na Strmcu nismo zaradi stavke stradali.

»Luka,« je mati večkrat vprašala, »od česa bi zdaj živeli, če bi bil ti samo rudar? Povej, od česa!«

Sledil je nauk, ki sva ga z očetom znala že na pamet. Čeprav je bilo mnogo bridke resnice v materinih besedah, nisem mislil na to, da bi pustil delo v rudniku. Nasprotno, bolj kakor prej sem se čutil povezanega z njim.

Ko sem nekako popoldne spet šel dol v Podlog in se smukal pred separacijo ter oprezoval za orožniki, me je pritegnilo kričanje, ki se je razlegalo sem od šahta. Odhitel sem tja. Zagledal sem gručo žensk in otrok.

»Kdo vas je klical? Pojdite, od koder ste prišli! Izdajalci!«

Kričale niso samo ženske, tudi otroci. »Fuj, sramota! Ali hočete, da umremo od gladu?«

Šele ko sem prišel bliže, sem zagledal moške, ki so prihajali vsi potni in umazani s šihata. Na prvi pogled se je videlo, da niso rudarji, da pa so delali v jami.

»Kdo je to?« sem vprašal bosopetega dečka.

Gobica namesto krtače

uporabljamo za čiščenje madežev na oblekah in plaščih in za osvežitev barv na oblazinjenem pohištvu in preprogah.

Ker hitro vpija vlago, jo uporabljamo tudi za sušenje premočenih oblek, plaščev itd.

Vrela voda in rahli lugi ne škodijo moltoprenu, zato s tako gobico lahko pomivamo tudi posodo, kopalne kadi, obložene s keramičnimi ploščicami in podobno. Ker je odporna tudi proti kuhinjskemu kislu, je pripravna za osveževanje barvanih tkanin.

»Mojstri, pazniki in uradniki, vmes pa stavkokazi!«

»Kdo?«

»Stavkokazi! Snoči so jih pripeljali s Hrvaškega.«

»In?«

Zares sem bil še zelenec.

»Kaj, in? Če jim pustimo delati, lahko stavkamo tudi pol leta in ne bomo ničesar dosegli,« me je poučila ženska, ki je slišala moje vprašanje. In spet je stegnila vrat. »Izdajalci! Požeruhi! Trebuh!«

Že je sfrčal kamen proti zavaljenemu moškemu, ki gotovo ni bil rudar, bil pa je v rudarski obleki. Potem še eden. Ozrl sem se okoli sebe. Fantje mojih let so pobirali kamenje, a ženske so jih podžigale.

»Po njih! Izbij mu oko! Kaj bo z njim, slepec?«

»Zamaši mu gobec, požeruh!«

V metanju kamenja sem bil spretnejši kot kateri koli od mojih sošolcev, pri vsaki stavi sem odnesel zmago. Slednjič mi je ta spretnost le prav prišla. Trikrat, štirikrat sem zadel v tarčo. To je podžigalo še ostale. Kamenje se je kar sipalo na stavkokaze.

Žal so nas razgnali orožniki. Naenkrat so pridrveli z vseh strani. Vedeli smo, da se z njimi ni šaliti, zato smo se pogrnili proti koloniji in se poskrili po vrtovih med hišami.

(Nadaljevanje sledi)

Burna ljubzenska zgodba

Za Sergia Giocola so se dekleta kar tepla. V florentinskem trznem okraju San Ambrogio je veljal za velikega mačka, za katerim je tekalo mnogo muck.

Postavni Sergio Giocolo je imel zmeraj majhnega spremljevalca. Bil je njegov najboljši prijatelj Antonio Salbato. Prijazen fant, toda grd. Zlasti kadar je stal Antonio poleg krepkega, postavnega Sergia, se nihče ni zmenil zanj.

Neki dan je zmag vajeni Sergio poklical skromnega Antonia. »Danes moraš vskočiti namesto mene«, mu je naročil, kakor je bila že njegova navada. »Carmela in Silvia me čakata na stadionu. Florentina igra proti Bologni. Sektor C, 5. vrsta, sedež 11 in 12. Vstopnico št. 13 ti prinese naš kurir Peppino. Ali se lahko zanesem nate? Dekleti boš moral potolažiti. Imam namreč sestanek z lepim Mirando. Toda glej, da ne črhneš o tem niti besedice, razumeš?

In Antonio, zmeraj zvesti Antonio, je odgovoril, da se lahko Sergio nanj popolnoma zanesel.

Carmela in Silvia sta bili hudo razočarani, ko je prišel Antonio namesto željno pričakovanega Sergia. Nogometna tekma nikakor ni tekla tako, kakor so gledalci pričakovali. Tudi ko so se vračali, se Antonio, Carmela in Silvia niso počutili tako, kakor bi človek mislil spricho njihove mladosti.

Carmela je sovražila Silvio, Silvia pa Carmelo. Druga drugo sta hoteli dražiti, Antonio pa je bil jabolko razdora. Toda ne kisló! Nasprotno! Antonio je postal iznenada sladko, vablivo jabolko razdora. Obe sta si hoteli priskrbeti zadoščenje, da ju je pustil Sergio na cedilu in jima poslal Antonia kot nadomestilo. Tako je prišlo ob medsebojnem zbadanju do razburljive licitacije. Čujmo, kako se je to odigralo:

Carmela: »Kako dobro je pravzaprav, da Sergio ni prišel. Z njim se človek zaplete samo v pogovor. Nasprotno pa je naš Antonio imeniten fant. Kako trezen in zmeren zna biti!«

Antonio se je zdrznil. Čutil se je zelo počaščenega.

In že se je oglasila Silvia: »... ne samo to! Antonio je pravi kavalir! Fant s srčno omiko.«

Carmela pa je nadaljevala: »In njegova taktčnost. V njegovi družbi se človek res počuti dobro!«

Silvia, ki je zelo cenila izbrane izraze, je menila: »To napravi njegov srčni topli dih!«

Tedaj pa se je ponižno oglasil Antonio, ki mu je hvala polagoma že ležala v glavo

in ki je sam osupnil spricho tolikšnega poguma: »Čujta, ve brhki dekleti, ali ne bi hoteli naposled govoriti o kom drugem?«

»Še na misel mi ne pride,« je odgovorila presenetljivo odločno Carmela in ošnila Antonia s plamtečim pogledom iz svojih žarečih temnomodrih oči. Zares s plamtečim. To ni več mogla biti igra. Bil je pravi ljubavni ogenj. Tako je ugotovila Silvia v navalu ljubosumnosti in od jeze ji je kri zalila obraz. Kako nesramna je znala biti ta na moške nora Carmela! In pri tem je bil ta Antonio danes ves drugačen kot sicer. »Kako mu danes žari plemenito začrtani obraz v alabastrnem sijlu!« je pomislila na svoj pretiran način in dejala: »Kako sva zmeraj precenjevala tega Sergia!«

Carmela: »In kako sva mogli tako podcenjevati vas, Antonio!«

Tako se je nadaljevalo. Dekleti sta kar tekmovali med seboj v laskavih namigovanjih in Antonio je užival tisto noč spricho svoje treznosti.

V njem se je zdrnil moški ponos. — Ko je napočila ura slovesa — Carmela in Silvia sta stanovali skupaj v isti hiši — je na pragu poljubil Silvio in Carmelo tako samo po sebi razumljivo, kakor ne bi bil mogel tega storiti niti Sergio. In kako sta se pustili poljubiti! In kako sta tekmiči tudi zdaj tekmovali v laskavih besedah, ko da bi bili na javni dražbi.

Antonio je to doživetje popolnoma zbegalo. Bil je do ušes zaljubljen in sicer v obe hkrati. Drugi dan je prišel z dvema enako lepima šopkoma. Enega je izročil Carmeli, drugega pa Silviji. Bo že dognal, katera ga bolj ljubi. Do odločitve pa ni prišlo; obe sta enako navdušeno in enako srečno segli po šopku, v katerem sta videli prikrito snubitev. Antoniova zbežanost se je še povečala. Mar ni bil na najboljši poti, da bi postal bigamist?

Nepotrebne skrbi! Antonio se je namreč oženil s tretjo: z lepim Mirando, z edino, ki jo je Sergio resnično ljubil. Zvedela je, da sta se Carmela in Silvia na prvi pogled zaljubili v Antonia — in tako se je tudi ona zatelebala vanj. Sergio je besnel — toda njegova zvezda je zahajala. Antonio pa je iznenada postal v trznem okraju San Ambrogio veliki maček, okrog katerega se je smukalo mnogo muck.

Apropos, muck! Še bolje bomo razumeli to silno vihravo ljubavno zgodbo, če se spomnimo bajke o mucki in korenčku. Daj mački ostrgan korenček pa se ga niti dotaknila ne bo. Spusti pa mucke na korenčke in videl boš, kako se bodo steple zanje.

Piero Personello

PAUL WEIL:

Čistilec svetilk

Šang Haj Čin, sloviti državnik neke daljne dežele na Daljnem vzhodu, je nekega dne prevzel ministrstvo za javno razsvetljavo. Zbral je okrog sebe vseh sedem svojih ministrskih pomočnikov za javno razsvetljavo in jih vprašal:

»Kaj pravzaprav delate vi vsi?«

»Služimo ljudstvu,« je odgovoril eden od ministrskih pomočnikov, medtem ko so se vsi enaindvajsetkrat globoko priklonili. »Razen tega je naša prevzvišena naloga, da prenašamo najprej jasnejše ukaze vašega visokega blagorodja vsakemu od sedmih ministerialnih svetnikov za javno razsvetljavo, ki so podložni vsakemu od nas. Prav tako sprejemamo poročila od nižjih instanc, ki so nam podložne, jih nato pregledujemo, predelujemo in tako presejane in obdelane najponižneje predložimo vašemu visokemu blagorodju.«

Šang Haj Čin je stopil z lastnimi nogami do vseh devetinštridesetih ministerialnih svetnikov za javno razsvetljavo in zvedel od njih, da je podložnih vsakemu od njih zopet po sedem inženirjev za javno razsvetljavo. Vsakemu od teh inženirjev je bilo podložnih zopet po sedem tehnikov za javno razsvetljavo, vsakemu teh tehnikov zopet sedem prižigalcev javne razsvetljave in tako dalje, dokler ni prav spodaj že v kleti ogromnega ministrstva, prišel do konca in je tam dal poklicati enega od čistilcev svetilk javne razsvetljave.

»In kdo je podrejen tebi?« ga je vprašal Šang Haj Čin.

»Nihče, najpresvetlejši gospod,« je od-

govoril čistilec svetilk javne razsvetljave, »kajti jaz sem popolnoma navaden čistilec svetilk.«

»No, to je lepo, sin moj,« ga je od srca pohvalil minister, »kajti tako si ti eden od najmočnejših in najvažnejših, kajti od takšnih, kot si ti, je odvisna vsa država. Koliko svetilk očistiš vsak dan?«

»Nobene, o najsvetlejši gospod!«

»Nobene?!« je zavpil nanj minister Šang Haj Čin. »Čemu si pa potem sploh plačan?«

»Tega tudi jaz sam ne vem,« je odgovoril prestrašeno čistilec svetilk, »toda odkar smo pred desetimi leti upeljali električno razsvetljavo — ni nobenih svetilk več, da bi jih čistil...«

Za dobro voljo

MILO ZA DRAGO

Profesor: Vi nimate pojma o starih Rimljanih!

Dijak: No... saj tudi stari Rimljani niso imeli pojma o nas.

NI KVALITETE

— Poslušajte, natak, kakšna kvaliteta pa je to?

— Oprostite, to ni kvaliteta. Naročili ste vendar pečenko!

ZANESLJIV NAČIN

— Na vrtu nikakor ne morem razločiti plevela od druge zelenjave, ki mi ravno poganja. Kako ga pa vi razlikujete?

— Nič lažjega kot to: vse populite iz zemlje in tisto, kar bo spet zraslo, bo plevel.

ZLOČINI OBTOŽUJEJO:

Konstantin Simonov:

Taborišče uničenja

(Nadaljevanje)

Dva ljubljenska inženjerja, ki sta pri gradbi taborišča delala kanalizacijo, kot najeta civilna strokovnjaka: Rus Peter Mihajlovič Denišov in Poljak Klavdij Jelinski, sta mi med mnogim drugim pripovedovala to, da sta bila koncem aprila ali začetkom maja 1943 v taborišču na skladišču gradbenih materialov in sta tam našla nekega ljubinskega Juda, ki sta ga poznala še iz mirnih časov. Jetnik je prenašal v skladišču deske. Stopil je k njima, pokazal na nekega beteznega starca, ki je tudi nosil deske, in je rekel:

— Ali veste, kdo je ta starec? To je Léon Blum.

Videč, da ni v bližini nobenega esesovca, sta stopila oba inženjerja bližje. Vršil se je sledeči pogovor:

— Vi ste Léon Blum? — je vprašal Denišov.

— Da, jaz sem Léon Blum.

— Ministrski predsednik Francoske?

— Da, ministrski predsednik Francoske.

— Kako ste prišli vi sem?

— Prišel sem s poslednjo partijo francoskih jetnikov.

— Zakaj se niste poskusili rešiti tam doma? Kaj se res niste mogli? — je vprašal Denišov.

— Ne vem, morda bi se bil mogel, — je odgovoril Léon Blum — toda sklenil sem, da delim usodo svojega ljudstva — in solze so mu stopile v oči.

Tedaj je prišlo nekoliko esesovcev. Blum je z nekim drugim hitro dvignil na ramo dvopalčno desko in jo odnesel. Ko je storil nekaj korakov, se je spotaknil in je padel. Nekdo med jetniki, ki so stali poleg njega, mu je pomagal na noge. On je zopet vstal, zadel na ramo desko in odšel.

Ko sta pozneje prišla Denišov in Jelinski zopet na to skladišče, sta tam našla samo onega Juda. Leona Bluma ni bilo več ondi, najbrž so ga odpeljali v kako drugo taborišče, gotovega nista mogla zvedeti o njem.

To je samo en drobec iz življenja tega taborišča smrti, — drobec, katerega z vsemi podrobnostmi potrjujeta obe priči, ki sta sedaj v Lublinu. A koliko strašnih odkritij, tiščočih se usode najrazličnejših ljudi iz najrazličnejših kotičkov Evrope, bo še prišlo na dan, ko bodo pregledani vsi materiali in zaslisane vse priče?!

II

Če greste po Helmski cesti, zagledate na desni, komaj kakih 300 metrov od ceste, obrise celega mesta: na stotine nizkih, sivih streh, ki stoje v pravilnih vrstah, med njimi je žica. To je veliko mesto, v katerem lahko živi na deset tisoče ljudi. Krenete s ceste in pridete skozi vrata za bodočo žico. Vrste prav snažnih barak, s točno izdelanimi lesenimi ograjami, z naslonjači in klopmi, zbitimi iz brezovih palic. To so barake esesovske straže in načelnštva. Tu je tudi »Soldatenheim« — posebej zgrajena mala baraka, kjer se je nahajala javna hiša za stražo; tja so je mali ženske izključno izmed jetnic in jih pogubljali, kakor hitro je katera zanosila.

Dalje se vrstijo kamere, kjer se je desificirala obleka, ki so jo slekli z jetnikov. V stropu so vdelane cevi, po katerih se je spuščalo razkuževalno sredstvo. Potem so se cevi zamazale, vrata hermetično zaprla in vršilo se je razkuževanje. In to je bilo prav res tako: stene barak zbite iz desk, vrata neokovana z železom, — vse je bilo zgrajeno premalo trdno, da bi se tam moglo vršiti kaj drugega, kakor razkuževanje obleke.

Toda odpremo sledeča vrata in vstopimo v drugo razkuževalno kamero, ki je zgrajena po čisto drugačnih načelih. To je kvadraten prostor, približno šest metrov dolg in širok in malo več kot dva metra visok. Stene, strop in pod — vse je iz samega sivega betona. Niti spomina ni o kakšnih palicah za obešanje oblek, kakor smo jih videli v prejšnjem prostoru. Vse je golo in prazno. Ena sama velika jeklena vrata hermetično zapirajo vhod v prostor. Zapirajo se od zunaj z močnimi jeklenimi zapahi. V stenah te beton-

ske grobnice so tri odprtine: v dve odprtini vodijo od zunaj noter cevi, tretja odprtina je okence. Majhno kvadratično okence, zavarovano z gosto debelo jekleno mrežo, vdelano odnotraj v beton. Debelo steklo je vdelano z zunanje strani stene tako, da ga skozi mrežo ni mogoče doseči.

Kam vodi to okence? Da odgovorimo na to vprašanje, odkrijmo dver in pojdemo iz kamere na prosto. Poleg te kamere je prizidana druga majhna betonska kamera, v katero ravno gleda to okence. Tukaj je napeljana električna luč z iztikalom. Od tu se vidi vsa notranost kamere. Tukaj, na tleh stoji nekoliko okroglih, hermetično zaprtih pločevinskih škafel, na katerih je napisano »Zyklon« in dalje z majhnimi črkami — »za posebno uporabo v vzhodnih pokrajinah«. Vsebinsko teh škafel so stresali po ceveh v ono sosedno kamero, kadar se je napolnila z ljudmi.

Ljudje so bili goli, postavili so jih na tesno drugo k drugemu tako, da niso zavzemali mnogo prostora. Na 40 kvadratnih metrov so natlačili več ko 250 ljudi. Natlačili so jih tja notri, zaprli za njimi jeklena vrata, zamazali robove z glino, da je bilo bolj hermetično zamašeno in posebno osebe, ki si je nadelo plinske maske, je po ceveh nasulo tja »ciklon« iz okroglih škafel. To so majhni, modri, na videz nedožni kristali, ki začnejo takoj, kakor hitro se spojijo s kisikom, izpuščati strupe, kateri takoj učinkujejo na vse centre človeškega telesa. Po ceveh se je trosil »ciklon«. Esesovec, ki je nadziral zadušitev, je obračal iztikalo, kamera se je razsvetljevala, in on je iz svoje opazovalnice skozi okence nadziral zaduševanje, ki je, po izpovedi raznih prič, trajalo od dveh do deset minut. Skozi okence je mogel varno videti vse strašne obraze umirajočih in postopni učinek plina. Okence je napravljeno ravno na višini človeškega obraza. In ko so ljudje umirali, nadzorniku ni bilo treba gledati navzdol: umirajoč niso padali, kamere so tako natlačili, da so tudi mrtveci še vedno stali pokoncu.

Naj omenim: »ciklon« je resnično snov, ki se uporablja za razkuževanje. Z njim so resnično razkuževali v sosednjih kamerah obleko. Vse je spodobno, vse točno, vse ustreza stvarnosti. Gre samo za to, kolikšno dozo »ciklona« se nasuje v kamero!

Pojdimo nekoliko sto korakov dalje. Prazen prostor. Sodeč po nekaterih znakih, je morala biti prej tu kakšna zgradba. Da, tukaj je bil do lanske jeseni krematorij. V jeseni je bil dograjen drugi, spopolnjeni, ki si ga bomo še ogledali, tega pa so podrli. Zgrajen je bil primitivno, trupel je sežgal premalo — mnogo manj, kot jih je delala dobro premišljena, izpopolnjena plinska kamera. Ta krematorij je bil kar velika baraka z betonskim podom, kjer sta bila na temeljih iz opeke postavljena dva velikanska železna kotla, položena podolgem. Sežiganje v njih je šlo prepočasi. Popolne spremembe trupel v pepel sicer tukaj niso čakali, toda že samo razsutje trupla v dogorele kosti je trajalo najmanj dve uri. Istočasno so stavili v obe gorišči 14 trupel. Potemtakem krematorij ni mogel sežgati več kot poldrug sto ljudi na dan, dočim je plinska kamera dajala celo pri enem samem, kakor tukaj pravijo, »gaziranju« po 300 trupel na dan. Zato je bilo treba pred dograditvijo novega krematorija, ob dnevih velikih pogub, precejšen del trupel voziti na kamijonih na polje, nahajajoče se za taboriščem, in jih tam zakopavati.

Ograja obstoji iz dveh vrst štirimetrskih stebrov z žico, ki je zgoraj preganjena v obliki kapa. Med obema vrstama stebrov je dva metra prostora, v katerem gre po diagonalni od vrha ene vrste stebrov do znožja druge vrste poševno tretja vrsta žice. Ta vrsta je napeta na izolatorjih in je bila elektrizirana; po njej je šel tok smrtnega napon, ki je izključeval vsako možnost bega.

Naša pesem — izraz naših čustev

(Nadaljevanje z 2. strani)

uka. Vemo, da je prišlo do tega rezultata le s pomočjo vsestranskega pritiska, zato tudi ne more biti govora o svobodni odločitvi in volji staršev. Za tako povpraševanje je treba najprej zagotoviti popolno enakopravnost. Ko bomo živeli koroški Slovenci res enakopravni med enakopravnimi, ko se nikomur ne bo treba bati groženj in škode, če se bo priznal za Slovenca in bo enakopraven tudi naš jezik, tako v šoli kakor tudi v uradih in pred sodišči, šele potem bo mogoče izvesti povpraševanje o narodnostni pripadnosti. Dokler pa nam te enakopravnosti ne zagotovijo tudi v praksi, tako dolgo je vse skupaj navadna lumparija, ki je nikoli ne moremo in tudi ne bomo priznali. Izrecno poudarjamo, da smo za mirno sožitje; nikogar ne sovražimo zaradi druge narodnosti in drugega jezika in nikomur ne kratimo njegovih pravic, zato pa zahtevamo, da se tudi nam priznajo pravice in enakopravnost. Nimamo nič proti jeziku naših sosedov, nasprotno, stremimo za tem, da bi si ga čim bolj priučili, pač pa pričakujemo, da se bo tudi nemško govoreči sosed, s katerim živimo na skupni zemlji, učil našega jezika, ker le tako se bomo med seboj razumeli in spoštovali. Temu namenu v prvi vrsti služi dvojezična šola, zato zahtevamo in pričakujemo ohranitev ter dosledno izvajanje te za naše razmere edino pravične ureditve!

Kakor so navzoči večkrat z dolgotrajnim odobravanjem prekinjali govornika (le službujoči orožnik v Železni Kapli se očitno ni strinjal z njegovimi izvajanjmi), tako so potem navdušeno spremljali tudi posamezne točke pevskega sporeda. Odveč je, da bi podrobno spregovorili o petju in pevcih, saj so nastopi združenih zborov pod vodstvom temperamentnega pevo-vodje Kernjaka postali za naše ljudstvo širom južne Koroške in tudi preko njenih meja že pravo doživetje; da so morali mnoge pesmi tudi ponoviti, le še bolj potrjuje njihov sloves in splošno priljubljenost.

Z obeh prireditev so poslali uradu

zveznega kanclerja oziroma ministrstvu za pouk posebna pisma, v katerih izražajo udeleženci svojo zaskrbljenost nad dogodki, ki jih je izzvala hujskaška gonja nacionalističnih organizacij pod vodstvom »Kärntner Heimatdiensta«. V pismih protestirajo proti odloku deželnega šolskega sveta z dne 22. 9., ki pomeni kapitulacijo pred nepomirljivimi hujskači in kot tak ne more prispevati k pravični rešitvi manjšinskega vprašanja. Zato zahtevajo, da ministrstvo za pouk ta protustavni odlok razveljavi, ker le ohranitev dvojezičnega šolstva lahko zagotovi medsebojno razumevanje obeh deželnih narodov in s tem mirno sožitje na Koroškem.

Vsi Korošci so enaki in imajo enake pravice

(Nadaljevanje s 4. strani)

zikov znaš, toliko več kultur lahko poznaš. Pri vseh ljudstvih velja materna beseda kot dragocena dobrina. Zato je dejal, naj se starši ne dajo vplivati od »hurra« in »heil« hujskačev in naj ne klonijo pritisku močnejšega. Izrecno je dejal, da bo vsakega, ki dokazano izvaja pritisk, kar je pri gospodarski močnejšemu nad šibkejšim mogoče, strogo poklical na odgovor, sočloveku je treba pomagati, ne pa ga tlačiti. Vsi Korošci ne glede na jezik so enaki in imajo enake življenjske pravice. Nato je svoje misli na kratko ponovil v slovenščini. Navzoči so izvajanja deželnega glavarja večkrat prekinili z živahnim odobravanjem in še pozneje mnogo razpravljali o njegovem govoru.

Ob koncu je deželni glavar izročil ključ nove šole županu, ta pa nadučitelju Vautiju. Nadučitelj se je prav tako zahvalil vsem, ki so pripomogli do nove šole v veselje in srečo učencev in učiteljstva. Iz šole pa naj izhajajo generacije uravnotežene po značaju, dobri deželani, zvesti sebi in koristni člani človeške družbe ter oboroženi z znanjem za življenjsko borbo po načelu: Kdor več zna, ima lepše v življenju!

Tudi drugi polet na Luno ni uspel

Američani bi na vsak način radi pred Rusi dosegli Luno ali vsaj spravili umetni satelit na pot okoli nje. V ta namen so preteklo soboto izstrelili v smer proti Luni že drugo štiristopno 27 metrov dolgo »Thor-Able« raketo z umetnim satelitom. Šest minut po izstrelitvi so začeli delovati signali, ki pa so kmalu utihnili, ker se tretja stopnja rakete ni vžgala in je raketa zopet začela leteti proti Zemlji. »Pionir 2«, kakor so nazivali drugo proti Luni izstreljeno raketo, je prodrla v gostejšo zemeljsko ozračje nad vzhodno Centralno Afriko in zgorela. Domnevajo, da je raketa dosegla višino okoli 1600 kilometrov. »Pionir 1«, ki je prav tako

zgrešil smer, je dosegel 126.000 kilometrov višine.

Kljub neuspehom pa je že za prvi teden decembra predvidena izstrelitev tretje rakete na Luno, in sicer bo to »Jupiter« raketa, ki ji bo priključena še dodatna pogonska raketa.

108,5 milijona avtomobilov po svetu

Združenje ameriških tovarnarjev avtomobilov ceni število avtomobilov, ki so bili lani v prometu, na 108,5 milijona komadov. Od tega jih je bilo v Severni in Srednji Ameriki 72,8 milijona, v Evropi 24,9 milijona, v Oceaniji 5,2 milijona, v Aziji 2,9 milijona in v Južni Ameriki 2,5 milijona v prometu.

Zaščitno cepljenje proti otroški paralizi

V zadnjih letih se je otroška paraliza ali ohromelost v svetu in tudi pri nas v Avstriji močno razširila in terjala mnogo žrtev. Vendar je zdravnikom znanstvenikom uspelo pripraviti učinkovito cepivo proti tej uničujoči bolezni. Cepljenje proti paralizi se je v svetu doslej že dobro obneslo in je razen tega brez nevarnosti za človeka.

Ker pa na otroški paralizi ne obolijo samo otroci, se poziva k splošnemu, javnemu, prostovoljnemu zaščitnemu cepljenju vse osebe od 6 mesecev pa do 40 let starosti. Cepiti se lahko pustijo starejše osebe. Zaščitno cepljenje se sme izvršiti samo na zdravem človeku. Na Koroškem bodo začeli s splošnim zaščitnim cepljenjem 12. januarja 1959 (izvzeta sta Celovec in Beljak).

Zaščitno cepljenje obsega trikratno cepljenje — in sicer drugo cepljenje štiri tedne po prvem in tretje cepljenje približno 7 mesecev po prvem. Stroški za trojno cepljenje znašajo 50.— šilingov. Osebam, ki stalno sprejemajo oskrbniško rento, po-

ravna stroške okrajna oskrbniška zveza. Družine, ki imajo mnogo otrok, lahko zaprosijo za tozadevno podporo pri občini.

Prijave za cepljenje sprejemajo pristojne občine takoj, in najkasneje do 6. decembra. Pri prijavi je treba poravnati stroške za vsa tri cepljenja — torej 50.— šilingov. S cepljenjem bodo v vseh okrajnih začeli 12. januarja prihodnjega leta.

Avstrijski tedni v Zürichu

Urad zveznega kanclerja je skupno z zavodom za pospeševanje gospodarstva priredil v Zürichu avstrijske tedne, ki trajajo od 9. do 30. novembra. Namen tednov je, da v reprezentativnem prikazu približajo Švicarjem avstrijsko kulturo, gospodarstvo in lepote dežele. Zastopanih je okoli 50 avstrijskih tvrdk, med temi s steklenim in kristalnim blagom, porcelanom, usnjениm blagom, zlatimi in srebrnimi okraski ter drugim. Petdeset švicarskih trgovskih hiš je dalo na razpolago svoja izložbena okna za avstrijske tedne.

Avstrija bo dobila raziskovalni reaktor

Ministrstvo za pouk je zaključilo vse potrebne predpriprave za postavitev raziskovalnega reaktorja. Minister dr. Drimmel je v zvezi s tem predložil ministrskemu svetu predlog za nakup raziskovalnega reaktorja tipa Triga Mark II s storilnostjo 30 kW toplote, ki ga bodo uporabljali v znanstvene namene in pouk, ka-

kor tudi za znanstveno vzgojo avstrijskih visokošolcev. Raziskovalni reaktor bodo postavili na državnem zemljišču na Dunaju II., v Pratu. Stroški za nakup reaktorja in njegova postavitve bodo znašali okoli 34,5 milijona šilingov. Ministrski svet je predlog prosvetnega ministra odobril.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program. — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

II. program. — 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Zveneče razno — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Prav za vas — 15.45 Iz književnosti — 17.55 Sami šlagerji — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 15. november:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Z vseh dolin zveni — 16.20 mladinska oddaja — 20.15 Večerne melodije — 21.00 Quiz za 100.000 šilingov.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 11.00 Ljudske melodije — 14.45 Tehnični pregled — 15.00 Mladinski koncert — 16.00 Ameriška glasba — 20.15 Zopet nastali svetovi.

Nedelja, 16. november:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 17.45 Zveneči globus — 19.00 Športna poročila — 20.10 „Cesarica“, komedija.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 11.00 Dunajski filharmoniki igrajo — 16.00 Plesna glasba — 18.00 Zabavni koncert — 20.00 „Zlati grozdi“.

Ponedeljek, 17. november:

I. program: 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Za našo vas (slov.) — 16.00 Sodobna jugoslovanska zabavna glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.40 Poje mešani zbor iz Globasnice (slov.) — 20.15 V slučaju...

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 18.30 Pozdravljen, Dunaj! — 16.30

RADIO PROGRAM

Z avstrijskih gora in dolin — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Za dobro voljo — 19.30 „Moč usode“, opera.

Torek, 18. november:

I. program: 8.45 Domači zdravnik — 14.00 Poročila, objave. Rdeče-rumeno-zeleno (slov.) — 16.30 Ali bo ostala Evropa raztrgana — 17.10 Fifty-fifty — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.15 „Siegfried“, Wagnerjeva opera.

II. program: 8.20 Za dobro voljo — 15.30 Za ljubitelje popevk — 16.00 Oddaja za žene — 17.55 Za veseli delopust — 20.00 Štirje proti štirim.

Sreda, 19. november:

I. program: 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Nogometna tekma Avstrija—Nemčija — 16.30 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo (slov.) — 17.10 Popoldanski koncert — 20.15 Življenje polno glasbe: Maks Jaffa.

II. program: 8.20 Melodije na tekočem traku — 15.30 Mali ansambli igrajo —

Sadna drevesca vseh vrst in sort, za 20 % ceneje kot drugod, dobavi drevesnica inž. Marko Polzer pd. Vazar p. št. Vid v Podjuni — St. Veit im Jauntal.

16.30 Dunajske melodije — 17.15 Iz raziskovalnega dela univerz — 17.55 Za dobro voljo — 19.30 „Pustolovec in pevka“, drama.

Četrtek, 20. november:

I. program: 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Čudeži narave (slov.) — 16.30 Verujem v dobro v človeku — 17.10 Pisan venček melodij — 18.30 Mladina v poklicu — 19.00 Prilcesinja dneva — 20.15 Ljudje iz Möltala — 21.00 Zveneča alpska dežela.

II. program: 8.10 Za zabavo — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Priljubljene melodije — 17.55 Popoldanski koncert — 19.30 Zabavni koncert — 20.00 Prerez skozi operete.

Petek, 21. november:

I. program: 8.45 Iz radijske beležnice — 14.00 Poročila, objave. Ivan Tavčar: „Miha Kovarjev“, povest (slov.) — 17.10 Za delopust — 18.10 Prosti čas je dragocen — 18.40 Povesti in pravljice iz Koroškega — 19.05 Zgrabi srečo — 20.15 „Sansibar-Street“, slušna igra.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje časa — 17.55 Za vesele trenutke — 19.30 Ljudska glasba — 20.00 Operetni koncert.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 15. november:

5.00 Pisan spored — 8.05 Iz naših glasbenih šol — 8.30 Domača popularna glasba — 9.30 Iz zabavnega albuma — 10.10 Slovenski operni pevci pojejo — 11.21 S popevkami po Evropi — 12.15 Kmečka univerza — 12.40 Napevi izpod Pohorja — 13.30 Pesmi in plesi iz Medjimurja — 14.30 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 S knjižnega trga — 17.25 Za prijetno sobotno popoldne — 18.45 Okno v svet — 20.00 RTV Ljubljana za konec tedna — 21.00 Zabavni zvoki.

Nedelja, 16. november:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Vedri zvoki — 8.00 „Trije debeluh“, mladinska igra — 10.30 Pihalne godbe igrajo koračnice — 10.45 Zabavna matineja — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.45 Dunajski napevi — 16.30 S solisti v svet lepih melodij — 17.01 Popevke se vrstijo — 17.30 „Lovca na čaplje“, igra — 20.00 Halo, halo, izberite popevko!

Ponedeljek, 17. november:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Iz operne in solistične glasbe — 9.00 Pisani zvoki z Dravskega polja — 10.10 Godala v ritmu — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Štirje fantje igrajo — 12.40 Pesmi raznih narodov

— 15.40 Iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 18.15 Poje Slovenski oktet — 18.30 Športni tednik — 20.00 Revija zabavne glasbe — 20.30 Kulturna tribuna.

Torek, 18. november:

5.00 Dobro jutro! — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Slovenske narodne — 8.40 Potopisi in spomini — 9.00 Iz opernega sveta — 10.10 Ljubiteljem zabavne glasbe — 11.30 Oddaja za otroke — 12.15 Kmečka univerza — 14.00 Harmonika v ritmu — 14.15 Zanimivosti — 14.30 Voščila — 16.00 Za glasbene ljubitelje — 17.20 Zabavni potpourri — 18.00 Družinski pogovori — 20.00 Poje zbor Slovenske filharmonije — 20.30 „Pijanec“, radijska igra.

Sreda, 19. november:

5.00 Jutranje melodije — 8.05 Glasbeni album — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 Parada orglic — 9.35 Domači zvoki in popevke — 10.30 Zabavni album — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Narodne pesmi v duetu — 14.35 Staroangleški napevi — 16.00 Koncert po željah — 17.20 Sestanek ob petih — 17.40 Narodne pesmi iz Primorske — 18.00 Kulturna kronika — 20.00 „Ljubzenski napevi“, opera.

Četrtek, 20. november:

5.00 Jutranji zvoki — 8.05 Poje zbor „Džemo Krvavac“ iz Sarajeva — 10.10 Od arije do arije — 11.00 Melodije potujejo — 11.30 Za cicibane — 12.25 V tričetrtinskem taktu — 13.55 Narodne pesmi — 14.30 Voščila — 16.00 Zabavna glasba za vsakogar — 17.20 Glasbene uganke — 18.15 Melodije iz glasbenih revij — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 21. november:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Odlomki iz opere „Figarova svatba“ — 8.40 Halo, halo, izberite popevko! (ponovitev) — 10.10 Svet v orkestralnih barvah — 11.00 Za dom in ženo — 11.40 Pesmi in plesi iz Kosmeta in Metohije — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Nekaj narodnih — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Petkovo glasbeno popoldne — 17.20 Moderni ritmi — 17.40 Poje Planinski oktet — 20.30 Mojstrska dela koncertne glasbe.